

**LA LIMITACIÓ DE LA RESPONSABILITAT DE L'HEREU PELS
DEUTES DEL CAUSANT I L'ACCEPTACIÓ DE L'HERÈNCIA A
BENEFICI D'INVENTARI**

ORIOI SAMBLÀS CLUSELLS

Tutor: Dr. Josep Solé Feliu

Universitat de Girona

Facultat de Dret

Gener de 2021

ÍNDIX DE CONTINGUTS

ABREVIATURES	5
RESUM	7
ABSTRACT	7
INTRODUCCIÓ	8
CAPÍTOL I. L'ADQUISICIÓ DE L'HERÈNCIA	11
1. Aspectes generals	11
2. L'acceptació de l'herència	13
2.1 L'acceptació de l'herència pura i simple	14
2.2 L'acceptació de l'herència a benefici d'inventari	16
3. La repudiació de l'herència	18
CAPÍTOL II: LA RESPONSABILITAT DE L'HEREU PELS DEUTES DEL CAUSANT EN L'ACCEPTACIÓ PURA I SIMPLE DE L'HERÈNCIA	21
1. Qüestions preliminars	21
2. Els deutes i càrregues hereditàries i la seva distinció	21
2.1 Els deutes del causant	22
2.2 Les càrregues hereditàries	24
A) Despeses de darrera malaltia, enterrament o incineració i demés serveis funeraris	25
B) Despeses de presa de l'inventari i de partició de l'herència	26
C) Despeses de defensa dels béns de l'herència, mentre aquesta sigui jacent	26
D) Despeses de lliurament de llegats, de pagament de llegítimes, de marmessoria i les altres de naturalesa anàloga	27
3. Efectes de l'acceptació pura i simple de l'herència sobre el deutor	27
3.1 La responsabilitat del successor personal i il·limitada	28
A) Origen de la responsabilitat personal de l'hereu	28
B) La responsabilitat il·limitada del deutor: règim civil català i espanyol	29
3.2 L'anomenada confusió de patrimonis	32
4. L'ordre de prelació per al pagament dels deutes i càrregues de l'herència	36
5. El pagament dels deutes en cas de pluralitat de successors	39
6. La posició dels creditors per el cobrament dels seus deutes	42

6.1 El benefici de separació de patrimonis	42
6.2 El benefici d'inventari	44
CAPÍTOL III: L'ACCEPTACIÓ DE L'HERÈNCIA A BENEFICI D'INVENTARI	
	45
1. Introducció	45
2. El concepte i la regulació del benefici d'inventari	46
3. Antecedents i origen del benefici d'inventari	48
4. El CCEsp i el CCCat i el canvi introduït per la Llei 15/2015, de 2 de juliol, de la Jurisdicció Voluntària	50
5. El benefici legal d'inventari	52
6. Els requisits legals del benefici d'inventari notarial	54
6.1 La formació i presa d'inventari	56
A) <i>Termini</i>	57
B) <i>Contingut</i>	59
C) <i>La forma de l'inventari</i>	61
7. Els efectes derivats de l'herència beneficiària	62
7.1 La separació de patrimonis	63
7.2 La limitació de la responsabilitat de l'hereu	65
8. Els supòsits de pèrdua del benefici	69
CONCLUSIONS	73
BIBLIOGRAFIA I WEBGRAFIA	76
LEGISLACIÓ UTILITZADA	79
JURISPRUDÈNCIA UTILITZADA	80

ABREVIATURES

AAB	Acte Resolutori de l'Audiència Provincial de Barcelona
AAP	Auto de l'Audiència Provincial
Art	Article
Arts	Articles
CCCat	Codi Civil de Catalunya
CCEsp	Codi Civil Espanyol
CDCC	Compilació del dret civil de Catalunya
CF	Codi de Família
CE	Constitució Espanyola
CS	Codi de Successions
DGRN	Direcció General de Registres i Notariat
Ed	Editorial
<i>et al</i>	I altres
FJ	Fonament jurídic
<i>Ibidem</i>	Cita immediatament anterior

IRPF	Impost sobre La Renda de les Persones Físiques
LGT	Llei General Tributària
LJV	Llei de Jurisdicció Voluntària
LN	Llei del Notariat
Núm	Número
<i>Op. Cit.</i>	Obra ja citada anteriorment
p./ pp.	Pàgina/es
RC	Registre Civil
SAP	Sentència de l'Audiència Provincial
SAPB	Sentència de l'Audiència Provincial de Barcelona
SAPG	Sentència de l'Audiència Provincial de Girona
STS	Sentència del Tribunal Suprem
TS	Tribunal Suprem

RESUM

La finalitat d'aquest treball és l'anàlisi de la responsabilitat a la que ha de fer front l'hereu com a conseqüència de l'acceptació de l'herència que li ha estat deferida. L'acceptació de l'herència pura i simplement afecta directament el patrimoni personal de l'hereu, de manera que aquest queda compromès al pagament dels deutes i càrregues hereditàries. Una solució garant a aquesta problemàtica seria oferir una major protecció a l'hereu, sense involucrar els seus propis béns, limitant la seva responsabilitat. Aquesta situació de desemparament de l'hereu es va agreujar considerablement amb la crisi econòmica soferta a partir de l'any 2008, fet que va obrir un nou debat per a la reforma de la legislació civil en el sentit indicat. Així doncs, s'haurà d'analitzar l'acceptació a benefici d'inventari com una probable solució a la responsabilitat il·limitada de l'hereu, definint els requisits que normativament es marquen perquè l'hereu s'hi pugui acollir, així com els efectes que es deriven del citat benefici, els quals són contraris a la modalitat d'acceptació pura i simple.

ABSTRACT

The aim of this work is to analyze the responsibility that the heir must face as a result of the acceptance of the inheritance that has been referred to him. Acceptance of the inheritance affects simply and directly the personal estate of the heir, in order that he is committed to the payment of debts and hereditary charges. A guaranteed solution to this problem would be to offer greater protection to the heir, without involving his own property, limiting his liability. This situation of helplessness of the heir was considerably aggravated on account of the economic crisis suffered on 2008, which created a new debate for the reform of civil legislation in the indicated sense. Therefore, acceptance for the benefit of inventory should be analyzed as a possible solution to the heir's unlimited liability, defining the requests so the heir can benefit from it, as the effects that derive from the mentioned benefit, which are opposite to the pure and simple modality of acceptance.

INTRODUCCIÓ

L'objecte fonamental que es vol tractar en aquest treball és la successió, i més concretament, els deutes que s'originen a partir d'aquesta successió i que aniran a càrrec del cridat i posterior acceptant de la massa hereditària.

L'actor principal en aquest procés successori és la figura de l'hereu que, com ja és sabut, és la persona a la que per mitjà d'aquest títol necessari en dret català (segons el principi de necessitat d'hereu en la successió), li és deferida l'herència. A partir d'aquí, aquell a qui correspongui el títol d'hereu pot prendre dues possibles alternatives: l'acceptació de l'herència, ja sigui pura i simplement o a benefici d'inventari, o la seva repudiació.

Tot i això, la bàsica i tradicional problemàtica que es vol afrontar és la dels deutes del causant, és a dir, la necessitat de protegir la persona hereva en front del passiu hereditari que s'acumula en el cabal relicte, ja siguin deutes concrets durant la vida del causant per ell mateix, o bé càrregues o despeses que es desprenguin de la pròpia herència. Amb tot, el reforç de la protecció del patrimoni personal de l'hereu cobra més lògica si es fa referència als deutes desconeguts, o bé als deutes sobrevinguts i que la persona hereva no coneixia i que, fins i tot, poden esdevenir o reclamar-se amb posterioritat a l'acceptació de l'herència, sense que s'haguessin contemplat en la mateixa herència.

Aquesta necessària protecció de l'hereu, esdevinguda fa molt de temps enrere i agreujada notablement a arrel de la situació de crisi econòmica patida a partir de l'any 2008 i que, tal i com relata la Ordre del Ministeri de Justícia de 4 de febrer de 2019, adreçat a la Comissió General de Codificació, actualment fa necessària una reforma del Codi Civil en matèria successòria, en relació a la modernització del sistema de liquidació dels deutes de l'herència, buscant una millora general, i també la seva necessària adaptació a les necessitats sorgides

de les noves estructures econòmiques o que s'han posat de manifest en els últims anys, especialment com a conseqüència de la crisi econòmica.¹

Davant aquesta problemàtica, hi ha hagut dues formes tradicionals de fer front a la responsabilitat limitada de l'hereu davant els deutes i càrregues de l'herència: la renúncia a l'herència o l'acceptació a benefici d'inventari. Tal com reflecteix la mencionada Ordre del Ministeri de Justícia, sobre la primera de les formes, es basa en la renúncia formal a l'herència, amb tot el que aquest fet comporta, també des del punt de vista afectiu. A més, les xifres indiquen que la repudiació s'ha incrementat de manera notable en els anys de dificultats econòmiques. Per a la segona alternativa, amb l'acceptació a benefici d'inventari, sí que s'aconseguiria la limitació de la responsabilitat de l'hereu en front dels deutes del causant, tot i que segueix significat una càrrega addicional per al cridat a la successió, com demostra que segueix essent majoritària l'acceptació pura i simple de l'herència.

Per el desenvolupament d'aquestes qüestions, el present treball s'estructura en tres capítols, en que majoritàriament s'han volgut dedicar a l'anàlisi del Llibre Quart del Codi Civil de Catalunya (en endavant, CCCat), sobre la matèria successòria. En alguns punts, també és precís efectuar una breu comparativa amb el Codi Civil Espanyol (en endavant, CCEsp), ja que ambdues regulacions poden ésser paral·leles, o bé absolutament contraposades en alguns supòsits. A més, també seran objecte d'anàlisi diverses resolucions jurisprudencials sobre diferents aspectes rellevants per al present treball, amb la finalitat d'aportar una dinàmica més pràctica als diversos supòsits als que es referiran.

El primer dels capítols fa referència als aspectes generals de l'adquisició de l'herència en la successió. Principalment afronta el marge d'actuació del que disposa el cridat a l'herència en qualitat d'hereu, que es tradueix en les formes

¹ Ordre del Ministeri de Justícia de 4 de febrer de 2019. Recuperat de: <https://www.mjusticia.gob.es/es/AreaTematica/ActividadLegislativa/Documents/1292430803576>
[Orden de 4 de febrero de 2019 por la que se encomienda a la seccion de derecho civil de la comisio.PDF](#) [consultat el 3.1.2021].

d'acceptació de l'herència, així com la seva repudiació. El segon capítol versa sobre la responsabilitat per deutes a la que queda subjecte l'hereu com a conseqüència de l'acceptació de l'herència de forma pura i simplement, enfocant l'origen de la problemàtica i coneixent els principals efectes que es deriven de la responsabilitat limitada de l'hereu. De la mateixa manera, serà pertinent també dedicar unes línies a la tipologia més freqüent de deutes i càrregues hereditàries a les que ha de fer front la persona hereva, per així comprendre el que significa el passiu hereditari com a origen de la problemàtica que es vol afrontar. Per últim, s'estudiarà igualment la forma en que l'hereu ha de satisfer el pagament d'aquests deutes, així com la posició dels creditors en la successió. L'últim dels capítols va dedicat a l'anàlisi de l'acceptació a benefici d'inventari, entès des d'una perspectiva que el concep com a única solució possible per a combatre la responsabilitat limitada de l'hereu, és a dir, limitant la seva responsabilitat única i exclusivament a la suma de l'actiu de l'herència, salvaguardant el patrimoni personal del cridat a succeir. Dins aquest darrer capítol s'hi esmentaran igualment els requisits que normativament s'estableixen perquè l'hereu s'hi pugui acollir, i també els efectes que se'n desprenen que, com es veurà, són contraris als que tenien lloc amb l'acceptació pura i simple de l'herència. Per últim, es tractarà el supòsit de pèrdua del benefici en perjudici de l'hereu, cas en que es reverteix la responsabilitat que fins al moment de la pèrdua es trobava limitada.

Paraules clau: Dret de successions, acceptació i repudiació de l'herència, responsabilitat per deutes, acceptació pura i simple, acceptació a benefici d'inventari.

CAPÍTOL I. L'ADQUISICIÓ DE L'HERÈNCIA

1. Aspectes generals

Tal i com ja s'ha destacat en referència al Capítol I del Títol VI del Llibre Quart del CCCat, ens haurem de fixar primer en el seu art. 461-1 ja que, com a origen del supòsit que aquest treball vol afrontar, a part de la mort d'una persona anomenada causant, el primer paràgraf del citat article refereix a que *“el cridat a l'herència la pot acceptar o repudiar lliurement tan bon punt tingui coneixement que s'ha produït la delació a favor seu”*.

Tal com descriu CASANOVAS, l'acceptació i la repudiació són actes d'exercici de la delació com a legitimació per adquirir l'herència o bé per a renunciar-hi. En aquest sentit, es diu que el cridat a l'herència té com a pressupòsit necessari el coneixement que s'ha produït la delació a favor seu, fet que pressuposa la mort del causant ².

D'aquesta manera i segons LACRUZ, després de succeïda la delació o crida com a conseqüència de la mort del causant, la persona cridada podrà optar entre tres possibles opcions. La primera es correspon a acceptar l'herència pura i simplement, circumstància freqüent en els supòsits en que l'hereu o el cridat estan segurs que l'actiu hereditari és superior al passiu. Com a segona alternativa trobem l'acceptació a benefici d'inventari, sobretot per aquells supòsits en que es dubti de la solvència del patrimoni relict. Per últim, el cridat podria repudiar l'herència si simplement el cabal es conformés de passiu, o bé no comptés amb raons suficients per a voler acceptar-la ³.

A pesar de que acceptació i repudiació de l'herència puguin diferenciar-se destacadament, hi ha un seguit de normes comunes que ambdues formes de

² Anna CASANOVAS MUSSONS (2009) “L'acceptació i la repudiació de l'herència” en Joan EGEA i Josep FERRER (Directors), *Comentari al llibre quart del Codi civil de Catalunya*, Ed. Atelier, Barcelona, p. 1476.

³ José Luis LACRUZ BERDEJO *et al.* (2007) *Elementos de derecho civil V. Sucesiones*, Ed. Dykinson, Madrid, p. 67.

tractar la successió mortis causa han de complir, i que les recull l'apartat primer de l'art. 461-2 del CCCat. En primer lloc, ni l'acceptació ni la repudiació podran fer-se parcialment, de manera que sigui quina sigui la decisió del cridat en la delació no es podrà fragmentar o fraccionar, de manera que s'haurà de realitzar en unitat d'acte com a resultat de la seva condició d'indivisibilitat. Un altre dels requisits comuns que imposa el citat precepte és el de que acceptació i repudiació de l'herència no poden estar subjectes a termini, així com tampoc subjecte a condició. Per tant, ambdues formes s'han de dur a terme de manera incondicional i, a més, el mateix art. ofereix un tractament davant la concurrència d'alguna d'aquestes prohibicions, afegint que les condicions i les restriccions a l'acceptació i a la repudiació de l'herència es consideraran no formulades. Es desprèn, doncs, que encara que el cridat en la delació infringeixi aquests caràcters comuns no es podrà considerar aquesta infracció com a vàlida ni conforme a l'art. 461-2.1 del CCCat.

A part dels caràcters comuns que ens brinda el mencionat art., alguns autors com LACRUZ en reconeixen d'altres més generals, com ara la no personalitat de l'acceptació i la repudiació, entesa com la possibilitat de fer-se representar per una altra persona mitjançant l'apoderament exprés. La irrevocabilitat es configura com un altre aspecte comú entre ambdues formes de respondre a la delació, de la qual es dedueix que, una vegada s'ha optat per alguna d'elles, ja no es podrà retrocedir, per tant, són actes irrevocables. En relació a la unilateralitat, no és altra cosa que, s'accepti o es repudiï l'herència, aquesta declaració produirà els seus efectes sense necessitat de concórrer amb cap altra voluntat. En darrer lloc hi trobem la certesa de la delació i els vicis de la voluntat. En el primer cas significa que en ambdós supòsits s'haurà d'haver produït la mort del causant i, per el segon cas, només es podrà impugnar l'acceptació i repudiació de l'herència quan existeixin vicis que anul·lin el consentiment ja expressat de l'hereu ⁴.

⁴ José Luis LACRUZ BERDEJO *et al.* (2007) *Elementos de derecho civil V. Sucesiones*, Op. cit., p. 67.

Una vegada entès el significat i efectes de la delació, s'analitzaran en termes genèrics què implica per la persona cridada l'elecció de cadascuna de les tres opcions possibles, segons ens descrivia LACRUZ més amunt.

2. L'acceptació de l'herència

Si l'hereu i, per tant, el cridat en la delació, decideix acceptar l'herència del causant, significa d'entrada que l'hereu té la voluntat de confondre els béns relictos amb els seus propis, el que significarà que té la intenció de fer-los seus mitjançant l'acte d'acceptar l'herència que li ha estat deferida.

La primera distinció que alberga l'acceptació de l'herència és en relació a acceptar-la de forma expressa o tàcita, tal i com estableix l'art. 461-3 del CCCat: *"l'acceptació de l'herència pot ésser expressa o tàcita"*. En ambdues formes d'acceptació és clau la forma en la que no es vol donar pas a la repudiació.

Per a la primera de les formes enunciades, l'acceptació expressa de l'herència es produeix quan l'hereu en manifesta la seva voluntat, materialitzant-la en document públic o privat, tal com es desprèn de l'art. 461-4 del CCCat. En conclusió, es tracta de la declaració de voluntat positiva, tot explicitant la voluntat d'adició o assumpció del títol d'hereu. Per aquest motiu es demana la forma documental, document públic o privat i, com a excepció clàssica de document escrit s'exclou la voluntat d'acceptar l'herència verbalment o de forma oral⁵.

En relació a l'acceptació tàcita de l'herència, el precepte 461-5 del CCCat no descriu explícitament el seu significat sinó que enumera els supòsits en que es podrà considerar com a tal, i són els següents: quan el cridat fa qualsevol acte que no pot fer si no és a títol d'hereu, si el cridat ven, dona o cedeix el dret a l'herència a tots els cohereus, a algun d'ells o a un tercer, llevat que es tracti

⁵ Anna CASANOVAS MUSSONS (2009) "L'acceptació i la repudiació de l'herència" en Joan EGEA i Josep FERRER (Directors), *Comentari al llibre quart del Codi civil de Catalunya*, Op. cit., p. 1476-1480.

d'una donació o cessió gratuïta a favor de tots els altres en la proporció què són hereus i, per últim, si el cridat renuncia al dret a succeir a canvi d'una contraprestació o hi renuncia a favor de només algun o alguns dels cohereus.

Seguint en la mateixa línia de CASANOVAS ens podem adreçar a l'acceptació tàcita referint al propi comportament del delat en relació a l'herència, sense que hi hagi una declaració de voluntat dirigida a l'acceptació d'aquella. Per a aquest supòsit no es té en compte la voluntat respecte del títol, sinó el fet objectiu de l'exercici del seu contingut, de manera que aquells actes que si els fes un estrany constituïrien una intromissió il·legítima, quan aquests actes els fa el titular de l'*ius delationis* es valoren legalment com a acceptació tàcita. Per tant, com que el cridat en la delació es comporta com un hereu, amb independència de que ho vulgui ser o no, se'l considera com a hereu.

Una vegada coneguda la primera diferenciació de les maneres d'acceptació de l'herència, la segona distinció i la més rellevant entre formes d'acceptació recau en saber reconèixer quan aquesta és pura i simple o a benefici d'inventari.

2.1 L'acceptació de l'herència pura i simple

L'art. 461-17 del CCCat ens diferencia l'acceptació pura i simple del benefici d'inventari, principalment per la presa d'inventari. D'aquesta manera, el referit precepte ens adverteix de que "*si l'hereu no pren l'inventari dins del termini i en la forma establerts, s'entén que accepta l'herència de manera pura i simple*" Per a la seva comprensió, l'inventari és una relació o enumeració dels béns del difunt en la que els béns es classifiquen en diferents capítols: béns immobles, béns mobles, dipòsits bancaris, drets socials i béns restants⁶. Tot i l'afirmació prèvia, s'ha de tenir molt present que, tal i com es veurà més endavant, el principal destacament que obliga a fer l'articulat del CCCat en la presa d'inventari

⁶ Felipe POU AMPUERO (2019) "¿Qué es el inventario sucesorio?", Notarios en Red. Recuperat de: <https://www.notariosenred.com/2019/11/que-es-el-inventario-sucesorio/> [consultat el 26.9.2020].

resideix en diferenciar els béns dels deutes o càrregues hereditàries, és a dir, l'actiu del passiu hereditari.

Val la pena aturar-se per tenir present el terme de càrregues hereditàries. Sí és cert que, juntament amb els deutes del causant, les càrregues formen part del passiu hereditari, de manera que l'hereu haurà de satisfer-los tots dos. Malgrat això, els deutes del difunt són anteriors a la causa de la seva mort, de manera que ja existien durant la vida d'aquest darrer. És per aquest motiu que l'art. 461-19 del CCCat ens ofereix una relació de despeses que s'han de considerar com a càrregues hereditàries, algunes de les quals són les següents: despeses de darrera malaltia, enterrament o incineració, serveis funeraris, presa d'inventari i partició de l'herència, actuacions judicials i notarials, etc.

Concepte rellevant és el que refereix a la responsabilitat *ultra vires* de l'hereu, que és precisament el que ens defineix l'art. 461-18 del CCCat, en relació als efectes de l'acceptació pura i simple. Doncs bé, segons ens descriu l'enumerat art., en aquest cas l'hereu haurà de respondre de les obligacions del causant i de les seves càrregues hereditàries no solament amb els béns relictos, sinó també amb els seus béns propis, de manera que es veu compromès directament el seu patrimoni personal. A mode de reflexió, i per a aquesta modalitat d'acceptació, és convenient apreciar una confusió de patrimonis entre els recursos propis de l'hereu i els del cabal relict, així com igualment una responsabilitat afectada indistintament a nivell personal pels deutes que es defereixin de l'herència.

En aquest sentit es pronuncia LLEDÓ, utilitzant la terminologia de responsabilitat *ultra vires hereditatis*, segons la qual es descriu la falta de limitació de responsabilitat respecte dels deutes del causant ⁷.

En efecte, fins aquest moment es poden identificar dos principals efectes de l'acceptació pura i simple de l'herència: la responsabilitat il·limitada de l'hereu

⁷ Francisco LLEDÓ YAGÜE et al. (2017) *Derecho sucesorio. La sucesión mortis causa: Aceptación y repudiación de la herencia*, Ed. Dykinson, Madrid, p. 71

pels deutes del causant, en el sentit d'haver quedat compromès el seu patrimoni personal juntament amb el cabal relict i, com a segon efecte, la confusió de patrimonis, de manera que béns relictos i béns propis passen a no diferenciar-se entre si.

Respecte del primer dels efectes de l'acceptació pura i simple, COSTAS relata la responsabilitat limitada de l'hereu afirmant que aquest es converteix en continuador de la personalitat jurídica del causant, subrogant-se en la posició que aquest ostentava també en relació al patrimoni. D'aquesta forma, l'hereu quedarà obligat al compliment de les obligacions heretades fins i tot quan sobrepassin l'actiu del cabal relict que, per aquest cas, haurà de satisfer les obligacions amb càrrec al seu propi patrimoni ⁸.

2.2 L'acceptació de l'herència a benefici d'inventari

Per a la distinció del benefici d'inventari respecte del concepte d'acceptació de l'herència anterior acudirem a la jurisprudència, concretament a la Sentència de l'Audiència Provincial (en endavant, SAP) de Madrid, Civil Sec. 21^a, 4.6.2013, la qual ens diu en el seu fonament jurídic (en endavant, FJ) quart que l'hereu que accepta l'herència pura i simplement sense benefici d'inventari es fa responsable dels deutes del finat, no només amb els béns de l'herència sinó també amb els seus propis. De forma contrària, l'hereu que accepta l'herència a benefici d'inventari no respon dels deutes del difunt amb els seus béns propis sinó que només respon fins on arribin els béns de l'herència. Per tant, en aquest últim cas, sorgeix, juntament al patrimoni de l'hereu, un patrimoni separat, integrat pels béns de l'herència⁹.

⁸ Lucía COSTAS RODAL (2013) "De la aceptación y repudiación de la herencia" en Rodrigo BERCOVITZ RODRIGUEZ-CANO (Director), *Comentarios al Código Civil*, Ed. Tirant Lo Blanc, Valencia, p.7197.

⁹ SAP Madrid, Civil, Sec. 21, 4.6.2013 (Id Cendoj: ES:APM:2013:2415A; MP: Ramon Belo González) [consultada el 2.9.2020].

Es tracta del benefici que la llei posa a disposició del cridat a una herència perquè aquest pugui acceptar-la mantenint-la separada dels seus béns propis, a tots els efectes legals, fins que s'hagin satisfet tots els creditors coneguts i els legataris ¹⁰.

Dins el CCCat, si atenem al contingut de l'art. 461-14 estipula que *"l'hereu pot adquirir l'herència a benefici d'inventari, sempre que en prengui inventari, abans o després d'acceptar-la, d'acord amb el que estableix l'article 461-15. L'hereu pot gaudir d'aquest benefici encara que el causant ho hagi prohibit i encara que accepti l'herència sense manifestar la voluntat d'acollir-s'hi"*.

Respecte d'aquesta remissió que s'ha vist que fa l'anterior precepte a l'art. 461-15, és de suma importància destacar que aquest conté el pressupòsit més important que l'hereu ha de satisfer si té la voluntat d'acollir-se al mode d'acceptació que ara estem tractant. Doncs bé, es refereix al compliment de la presa d'inventari, subjecte a termini i forma i que, com ja s'ha vist en línies anteriors, consisteix en una determinació dels béns i deutes que integren la massa hereditària.

És evident que el més interessant d'aquesta forma d'acceptació de l'herència són els efectes que se'n desprenen, ja que aquests podran ser sobre el patrimoni, sobre el propi hereu i sobre els creditors del causant, tot i que aquest aspecte es tractarà més endavant. A ulls de l'article 461-20 CCCat es destaquen tres possibles efectes de l'acceptació beneficiària: el primer consta de que l'hereu no respon de les obligacions del causant ni de les càrregues hereditàries amb els béns propis, sinó únicament amb els béns de l'herència. El segon efecte és que subsisteixen els drets i crèdits de l'hereu contra l'herència, dels quals es pot fer pagament, i les obligacions de l'hereu a favor de l'herència. Tercer, mentre no quedin completament pagats els deutes del causant i les càrregues hereditàries, no es poden confondre en perjudici dels creditors hereditaris ni de l'hereu els

¹⁰ José PUIG BRUTAU (1990) *Fundamentos de Derecho Civil*, Ed. Bosch Casa Editorial, Barcelona, p. 242.

béns de l'herència amb els propis de l'hereu. Sobre aquests efectes doncs, incidirem més endavant.

Per tant, es podria definir l'efecte més important d'aquest mode d'acceptació com la separació de patrimonis que regeix entre els béns relictes que conformen l'herència i els béns propis de l'hereu.

En definitiva, quan parlem d'acceptació a benefici d'inventari es tracta d'una necessitat actual d'evitar que els successors mortis causa d'una persona difunta es vegin sorpresos per deutes o responsabilitats del causant que desconeixien, obligant a cercar mecanismes protectors per evitar que un successor pugui quedar de per vida subjecte a una responsabilitat il·limitada per deutes imprevistos ¹¹.

3. La repudiació de l'herència

Fins en aquest punt hem pogut veure les diferents formes d'acceptar l'herència i, per tant, diferents maneres d'adquisició de la massa hereditària per part de l'hereu. La persona cridada no només compta amb aquesta opció, sinó que de manera menys usual podria fer ús de la seva legítima facultat de repudiar l'herència, fet que significaria la voluntat de no apropiarse del cabal relicte. Identifiquem doncs dues grans alternatives, les quals hauran de ser deliberades només per la persona cridada, amb l'objectiu d'assumir-ne una, és a dir, o bé acceptar l'herència, o bé repudiar-la.

Primer de tot, si ens centrem en el contingut del CCCat, concretament en el seu art. 461-6, apartat primer, estipula que la repudiació de l'herència s'haurà de fer de forma expressa en document públic. És obvi que la legislació no ens ofereix

¹¹ Antonio BOTÍA VALVERDE (2012) "El beneficio de inventario notarial", Notarios y Registradores. Recuperat de: <https://www.notariosyregistradores.com/doctrina/ARTICULOS/2012-particion-beneficio-inventario.htm> [consultat el 6.10.2020].

una definició del concepte, tot i que sí n'estableix els requisits de forma: repudiació expressa i en document públic.

Sembla ser que segons els requisits enumerats, i tenint en compte l'art. 33.1 de la Constitució Espanyola (en endavant, CE), es vol garantir a qualsevol cridat a fer efectiu el seu dret a acceptar l'herència que li correspon o que li ha estat deferida. A més, l'art. 461-9 del CCCat afegeix un requisit addicional, el de la capacitat d'obrar de les persones, ja que és preceptiu tant per la repudiació com per l'acceptació, a més de ser exigible *erga omnes*. En aquest sentit, l'apartat segon del mateix art. atorga una especial protecció als menors d'edat i a les persones posades en tutela, afirmant que els pares o els respectius tutors no podran repudiar una herència deferida als seus fills o tutelats si no és per mitjà d'autorització judicial.

La repudiació de l'herència es concep com la declaració unilateral per la que el cridat manifesta en la forma disposada per la llei la seva voluntat de no ser hereu. Mitjançant la repudiació el cridat es desprèn del *ius adeundi* que li havia conferit la crida voluntària o legal. Deixa de ser cridat ¹².

Atenent igualment al concepte de repudiació, LLEDÓ manifesta que entenem per repudiació la declaració de voluntat solemne per la qual el cridat desisteix de manera incondicional i irrevocable d'assumir la condició d'hereu i, per tant, d'adquirir el cabal hereditari. Com a característiques pròpies de la repudiació de l'herència, es tracta d'un acte que admet la representació i, per tant, no és personalíssim. També ens podem referir a la repudiació com a acte indivisible, irrevocable i que no admet la subordinació a condició. Per últim i igualment com passava amb l'acceptació, és necessari tenir per certa la mort del causant, de manera que la delació existeixi pròpiament ¹³.

¹² José Luis LACRUZ BERDEJO *et al.* (2007) *Elementos de derecho civil V. Sucesiones*, Op. cit., p. 77.

¹³ Francisco LLEDÓ YAGÜE *et al.* (2017) *Derecho sucesorio. La sucesión mortis causa: Aceptación y repudiación de la herencia*, Op. cit., p. 93 i 94.

Si bé és cert que en l'estudi d'aquest treball interessa la repudiació com a conseqüència del passiu hereditari existent, en alguns casos i sobretot en els petits nuclis urbans, el principal motiu pel qual els cridats repudien l'herència es deu a la voluntat d'afavorir als demés cridats o a la resta de familiars.¹⁴

Es coneix ja quin és el principal efecte de la repudiació, doncs no és altre que la voluntat del cridat de no acceptar l'herència que li ha estat deferida. Com sol passar, poden concórrer altres efectes més col·laterals, tot i que la llei els menciona i reconeix en el precepte 461-7 del CCCat. Aquests efectes no són altres que els perjudicis que es causen als creditors de l'hereu una vegada l'herència ha estat repudiada per part d'aquest. El supòsit al que ens referim ara versa sobre els deutes de l'hereu anteriors a la situació de delació i que, per satisfer-los, no compta amb cap altre recurs que no fos el de la massa hereditària. Per aquests casos resta una protecció especial als creditors de l'hereu, basada en què aquests podran satisfer els seus crèdits a través del cabal relicte sobre la quota d'herència repudiada, considerant que no existeixin altres recursos per satisfer llurs crèdits.

¹⁴ Conversa mantinguda amb la Notària Maria José Hurtado Hernández, titular de la notaria d'Amer, en data 7.10.2020.

CAPÍTOL II: LA RESPONSABILITAT DE L'HEREU PELS DEUTES DEL CAUSANT EN L'ACCEPTACIÓ PURA I SIMPLE DE L'HERÈNCIA

1. Qüestions preliminars

En el darrer capítol s'han pogut observar els aspectes més generals de l'adquisició de l'herència, ja sigui de forma pura o a benefici d'inventari. També s'ha fet especial menció al supòsit pel qual el cridat no té la voluntat de ser hereu i fer seus els béns relictos, és a dir, la repudiació.

La repudiació de l'herència pot ser altament rellevant precisament com a conseqüència del que es tractarà en aquest capítol. Significa que l'hereu, davant la situació de deutor en la que es troba com a resultat de la crida a l'herència, moltes vegades, i per desgràcia, la repudiació sol ser més una via d'escapament que no pas una solució.

Considerant ja la vessant de la repudiació més marginal, ens centrarem en el present capítol en els efectes de l'acceptació de l'herència, més concretament en els efectes d'acceptar-la pura i simplement, tal i com ja s'ha detallat en les línies anteriors.

Dissortadament, el que serà objecte d'anàlisi dins d'aquesta part serà la responsabilitat en la que pot incórrer l'hereu pels deutes del causant, és a dir, tractarem sobre les obligacions a les que ha de fer front l'adquirent de l'herència i de la problemàtica associada a aquest fet, quan aquest tingui la voluntat d'acceptar-la de forma pura i simplement. Per fer-ho, serà important abans detallar què són els deutes i càrregues hereditàries a les que l'hereu ha de fer front i, a la vegada, distingir-los l'un de l'altre.

2. Els deutes i càrregues hereditàries i la seva distinció

Malgrat ambdós semblin conceptes sinònims, es veurà que mentre els deutes s'associen més a les obligacions, les càrregues hereditàries s'acosten més al significat de despeses originades per la mort del causant.

En el moment en que el cridat accepta l'herència, adquireix la condició d'hereu, que immediatament rep totes les relacions jurídiques transmissibles del causant per successió universal, incloent en la generalitat de tals relacions sense mudança de la condició que cada una tenia anteriorment i, en particular, a la vegada que l'actiu, assumeix el passiu relicte.¹⁵

Començant per l'art. 411-1 del CCCat, relatiu a la universalitat de la successió, aquest estipula que, per una banda, l'hereu se subroga en les obligacions del causant que no s'extingeixin per la seva mort i, per l'altra, que haurà de complir aquell amb les càrregues hereditàries, per tant, el propi CCCat ens diferencia les dues expressions, ara bé, no ens indica exactament quin és l'element diferenciador entre una i altra. Dit això, també l'article 461-18 del CCCat és diferenciador dels dos conceptes, dient que pels efectes de l'acceptació pura i simple l'hereu respondrà de les obligacions del causant i de les càrregues hereditàries, no només amb els béns relictes sinó també amb els seus béns propis, obligació que és conseqüència directa de l'article 1911 del Codi Civil Espanyol, que imposava la obligació de respondre dels deutes amb els béns presents i futurs.

2.1 Els deutes del causant

Per deutes s'ha d'entendre totes aquelles despeses que han sobreviscut a la mort del causant, és a dir, que aquest n'era deutor i titular en vida i, tal com deia la legislació civil catalana, aquests deutes han sobreviscut a la mort del seu titular, traslladant-se a l'hereu. També la Llei General Tributària (en endavant, LGT.) configura en el seu article 39 la següent disposició: *"A la mort dels obligats tributaris, les obligacions tributàries pendents s'han de transmetre als hereus, sense*

¹⁵ José Luis LACRUZ BERDEJO *et al.* (2007) *Elementos de derecho civil V. Sucesiones*, Op. cit., p. 83.

perjudici del que estableix la legislació civil quant a l'adquisició de l'herència". D'aquest article se'n desprèn que, per exemple, en el cas de l'IRPF, si existissin exercicis fiscals no satisfets per part del causant en el moment de la seva mort, aquests exercicis pendents de liquidar es traspassarien a l'hereu, és a dir, s'està fent referència a un deute o obligació que, originada en vida del causant, sobrevisqué a la mort d'aquest, traslladant-se en forma d'obligació cap a l'hereu, compromentent els seus béns propis a més dels béns relictos, com a conseqüència d'una acceptació pura i simple de l'herència.

Com a caràcter general es podria considerar consolidat en certa mesura un principi general de supervivència de les obligacions del causant, de manera que aquestes obligacions passen a pesar sobre de l'hereu en el moment en que aquest accepta l'herència. Ara bé, el propi article 39 de la LGT ens estableix algun supòsit excepcional, com ara les sancions administratives. Es disposa expressament que en aquests supòsits les sancions no es transmetran en cap cas.

Queda clar doncs que, en el cas dels deutes o obligacions del causant que sobreviuen a la mort d'aquest, integren igualment l'herència, ja que s'ha de recordar que la massa hereditària no només compren l'actiu hereditari del causant, sinó també els drets i obligacions d'aquest, de manera que els deutes dels causant s'integren igualment en l'inventari de béns, tal i com es veurà, constituint un element més a computar dins del cabdal relict.

D'aquesta manera, la universalitat del títol d'hereu s'ha d'entendre des de la seva perspectiva de la subrogació en la posició jurídica que ocupava el causant, succeint-lo tant en l'actiu com en el passiu hereditari amb caràcter retroactiu, des del moment en que es va produir l'acceptació de l'herència. Per tant, l'acceptació es constitueix com un requisit a partir del qual serà adquirida l'herència (art. 411-5 CCCat) sense que sigui possible acceptar actiu i repudiar passiu.¹⁶

¹⁶ Cristina VILLÓ TRAVÉ (2015) La responsabilidad por el pago de las deudas hereditarias en el derecho civil de Cataluña, Tesis Doctoral, Universitat Rovira i Virgili, pp. 44 i 45.

Així doncs, la SAP de Cadis, de 28 de novembre de 2016, estableix literalment el següent sobre si un deute contret per el causant en vida en una clínica de salut privada s'ha de considerar deute hereditari. En el seu FJ. primer es diu *“Segons el criteri del Tribunal, ens trobem davant un deute hereditari, degut a que el mateix va ser contret per el Sr. Cipriano amb la Clínica Ruber Internacional i al moment de la defunció d'aquest, és evident que els seus fills, en la seva condició d'hereus, instituïts en el testament atorgat pel difunt el dia 4 de maig de 2001 i havent acceptat pura i simplement l'herència testada en escriptura pública de data 1 de febrer de 2011 han assumit el pagament de la referida despesa. Estem doncs davant un deute hereditari, qualificació que no resulta irrellevant per saber per què els germans José María tenen la condició de deutors respecte de la Clínica Ruber Internacional.”*¹⁷

2.2 Les càrregues hereditàries

En primer lloc s'enumeraran les despeses que sí es consideren càrregues hereditàries, a ulls de l'article 461-19 del CCCat, que estipula que seran les següents: *“De darrera malaltia, d'enterrament o incineració i dels altres serveis funeraris; De presa d'inventari i de partició de l'herència, i les altres causades per actuacions judicials, notarials o registrals fetes en interès comú; De defensa dels béns de l'herència, mentre aquesta estigui ja cent; De lliurament de llegats, de pagament de llegítimes i de marmessoria, i les altres de naturalesa anàloga”*.

Una reflexió inicial és que la responsabilitat de l'hereu pels deutes del causant no només està supeditada a satisfer els deutes que afectaven al causant en vida, sinó que igualment són presents els deutes que versen sobre l'herència, creats en virtut de disposicions d'última voluntat. En aquest sentit, seguint el que defensa ARROYO, es considera que aquestes càrregues descrites en l'art. 461-19 del CCCat són despeses que sorgeixen com a conseqüència de l'obertura de la successió i que no existien en vida del causant. Generalment el Llibre quart del

¹⁷ SAP Cadis, 1ª, 28.11.2016 (Id Cendoj: ES:APCA:2016:1915; MP: Maria del Carmen Gonzalez Castrillon) [consultada el 31.10.2020].

CCCat les contraposa als deutes del causant, que sí que són deutes heretats si no s'extingeixen per la seva mort (arts. 411-1 i 461-18). A més, afegeix, el pagament de llegats i de llegítimes és càrrega hereditària, però no els llegats o les llegítimes en sí.¹⁸ En el cas de les càrregues hereditàries, ens referim per tant a despeses que no s'hereten del difunt, perquè no existien en vida d'aquest, sinó que sorgeixen després de la seva mort. Per el contrari, els deutes hereditaris ja existien en vida del causant, de manera que, en aquest cas, a diferència de l'anterior, estem davant unes despeses que s'hereten del difunt per part de l'hereu, sempre que no s'hagin extingit per la seva mort (art. 411-1 CCCat).¹⁹

A) Despeses de darrera malaltia, enterrament o incineració i demés serveis funeraris

En aquest aspecte es converteix en conflictiva la definició que prèviament s'havia esmentat en relació a que les càrregues hereditàries eren les despeses sorgides a arrel de la successió. Per aquest cas, mentre que per ARROYO s'han de considerar càrregues degut a que com que la malaltia és la darrera en la vida del causant i provoca la mort, només són exigibles en el moment de la successió. Altrament, autors com BATLLE, DEL POZO CARRASCOSA, VAQUER ALOY i BOSCH CAPDEVILA o MEZQUITA, es mostren contraris a entendre que les despeses d'última malaltia són càrregues hereditàries, defensen que, en realitat, es tracta de deutes del causant, fonamentant-se en que són despeses que es van generar durant la vida d'aquest.²⁰

Esmentat l'anterior, les despeses més freqüents dins aquesta tipologia de càrregues hereditàries solen ser les d'enterrament o manteniment del nínxol, les despeses generades per la incineració o servei crematori, el preu del fèretre, la contractació de sales de vetlla en un tanatori, el trasllat nacional o internacional

¹⁸ Esther ARROYO AMAYUELAS (2009) "Els efectes de l'acceptació de l'herència" en Joan EGEA i Josep FERRER (Directors), *Comentari al llibre quart del Codi civil de Catalunya*, Op. cit., p. 1518.

¹⁹ Cristina VILLÓ TRAVÉ (2015) La responsabilidad por el pago de las deudas hereditarias en el derecho civil de Cataluña, Op. Cit., p. 186.

²⁰ Ibídem, autors citats per Cristina VILLÓ TRAVÉ, p. 189.

del difunt, les cerimònies laiques o religioses o bé qualsevol altre servei funerari.

B) Despeses de presa de l'inventari i de partició de l'herència

L'antic Codi de Successions (en endavant, CS), ja contenia les despeses d'inventari i partició de l'herència com a càrregues hereditàries. Contràriament al CCCat, el CS. esmentava, a més, les despeses de judici de testamentaria i *ab intestat* causades en interès comú. Però l'actual article 461-19 del CCCat les substitueix per les altres despeses causades per actuacions judicials, notarials o registrals fetes en interès comú.²¹

No plantegen dubte doncs les despeses originades per la presa d'inventari o per la partició de l'herència, ara bé, en el cas de les despeses causades per actuacions judicials, notarials o registrals ja són més ambigües. En aquest cas s'ha de tenir molt present que s'exclouran de la consideració de càrregues hereditàries totes les despeses notarials, judicials o registrals fetes en únic i exclusiu interès de l'hereu, és a dir, han de tenir interès o finalitat comuna. Per aquest motiu, no es consideraria una càrrega hereditària els poders per a plets o requeriments notarials entre hereus. En canvi, si serien a càrrec de l'herència les escriptures de lliurament de llegat, còpies del testament, taxes que s'hagin de satisfer per obtenir els certificats d'últimes voluntats, o bé per obtenir assegurances de vida.

C) Despeses de defensa dels béns de l'herència, mentre aquesta sigui jacent

En relació a la defensa dels béns de l'herència, ja apunta VILLÓ que es tracta d'una despesa altament indeterminada. De fet, el principal dilema versa sobre si s'hauria de considerar englobada l'administració de l'herència jacent dins aquesta categoria de càrregues hereditàries. L'altre supòsit dubtós és l'actuació

²¹ Esther ARROYO AMAYUELAS (2009) "Els efectes de l'acceptació de l'herència" en Joan EGEA i Josep FERRER (Directors), *Comentari al llibre quart del Codi civil de Catalunya*, Op. cit., p. 1520.

judicial, activa o passiva, en els judicis que s'interposin en contra de l'herència. En principi, sembla que les despeses causades per l'administració de l'herència si que s'haurien d'integrar en aquesta categoria, oferint solució, a més, a les despeses que no s'haguessin pogut considerar integrades en la lletra b) de l'article 461-19 del CCCat.

D) Despeses de lliurament de llegats, de pagament de llegítimes, de marmessoria i les altres de naturalesa anàloga

Novament no presenta cap dubte en relació a les despeses que es refereixin al compliment o lliurament de llegats, o al pagament de les despeses de retribució de marmessors, encara que aquests hauran de ser de caràcter obligatori per l'hereu. A part de les anteriors, també s'hi engloben d'altres despeses necessàries per a liquidar l'herència o per fer efectius altres drets que l'hereu o altres persones puguin tenir sobre el cabdal relict, fàcilment reconduïbles, en el seu cas, a les despeses de partició, despeses judicials, notarials o registrals. És per aquest motiu que aquesta lletra d) sembla reduir l'analogia a les altres càrregues que es puguin assimilar a les que la pròpia lletra especifica.²²

3. Efectes de l'acceptació pura i simple de l'herència sobre el deutor

Interessant reflexió la que planteja GARCÍA GOLDAR, i és que la literatura acadèmica ha distingit dos grans sistemes de responsabilitat per deutes: el sistema de successió en la persona i el sistema de successió en els béns. El primer és el predominant en el dret continental i es caracteritza per tres aspectes fonamentals: l'hereu respon personalment de tots els deutes successoris al subrogar-se en la posició del difunt; que tal responsabilitat serà, en principi, *ultra vires*, és a dir, succeir en els deutes representa substituir personalment en cada deute, la qual cosa afectarà en allò successiu en el patrimoni de l'hereu,

²² Esther ARROYO AMAYUELAS (2009) "Els efectes de l'acceptació de l'herència" en Joan EGEA i Josep FERRER (Directors), *Comentari al llibre quart del Codi civil de Catalunya*, Op. cit., p. 1521.

admetent finalment la confusió de que de forma natural es produeix, com a conseqüència de la successió, entre el patrimoni del causant i el patrimoni personal dels seus hereus²³; per últim, que es produirà la confusió de patrimonis. A més, afegeix, no existeix generalment un procediment de liquidació del passiu hereditari, pel que l'hereu haurà d'anar pagant els creditors –personals o hereditaris- i legataris segons l'ordre.

D'altra banda, el sistema de successió en els béns rebutja aquesta confusió de persones entre el causant i el successor, no existeix una figura com la de l'hereu, sinó un adquirent del possible residu una vegada liquidada tota l'herència²⁴.

A continuació s'examinaran les dues conseqüències bàsiques que conformen la responsabilitat de l'hereu en el marc de l'acceptació pura i simple de l'herència: la responsabilitat personal i il·limitada i la confusió de patrimonis.

3.1 La responsabilitat del successor personal i il·limitada

En el nostre ordenament jurídic la responsabilitat de l'hereu és personal, tan si és acceptant de manera pura i simple com si és acceptant a benefici d'inventari. Significa que el successor se subroga en la posició del deutor i assumeix com a propis els deutes del causant. A Catalunya, l'art. 411-1 del llibre IV del CCCat ordena la responsabilitat personal quan estableix que *"l'hereu succeeix en tot el dret del seu causant. Conseqüentment, adquireix els béns i els drets de l'herència, se subroga en les obligacions del causant que no s'extingeixen per la mort, resta vinculat als actes propis d'aquest i, a més, ha de complir les càrregues hereditàries"*.²⁵

A) Origen de la responsabilitat personal de l'hereu

²³ Carmen Piedad PITA BRONCANO (2013) *La preferencia de los acreedores del causante*, Ed. Dykinson, Madrid, p. 54.

²⁴ Mónica GARCÍA GOLDAR (2019) "La responsabilidad del heredero por deudas sucesorias en el Código Civil Español y en los derechos autonómicos", *Rev. Boliv. De Derecho*, N° 28, julio 2019, ISSN: 2070-8157, pp. 248 a 295.

²⁵ *Ibidem*, pp. 253 a 254.

Seguint les línies de PUIG BRUTAU, l'origen de la responsabilitat il·limitada de l'hereu rau en el Dret Romà. S'ha de qüestionar el perquè la responsabilitat il·limitada ha subsistit durant tant de temps després de la desaparició total de les formes de vida d'aquella època.²⁶ SCHULZ diu que a Roma el deutor estava sotmès a l'execució personal per l'import del seu deute. Si el causant devia cent, estava sotmès a l'execució personal per aquest import, encara que l'hereu només hagués obtingut béns per valor de vuitanta.²⁷ Com que l'hereu no va fer ús del benefici d'inventari, persisteix l'antiga norma de Dret Comú (Dret Romà), segons la qual estava obligat respecte dels creditors *ultra vires hereditatis*.²⁸

El mateix PUIG BRUTAU ens planteja que, davant la raó històrica a la que és deguda la responsabilitat il·limitada de l'hereu, s'ha de resoldre si és convenient o improcedent en l'actualitat.

B) *La responsabilitat il·limitada del deutor: règim civil català i espanyol*

Tal com ja es va assenyalar, i en consideració del que representava acceptar l'herència pura i simplement, l'art. 461-18 del CCCat ens descriu els efectes que se'n deriven. Literalment l'article ens diu que "*Per l'acceptació de l'herència pura i simple, l'hereu respon de les obligacions del causant i de les càrregues hereditàries, no solament amb els béns relictos, sinó també amb els béns propis, indistintament*". A partir del text en podem extreure la responsabilitat il·limitada que té l'hereu, però no només per els deutes del causant, sinó igualment per les càrregues hereditàries, distinció que ja s'ha destacat més amunt. L'altra cara del precepte citat fa referència als mitjans per fer front al compliment de dita obligació, que serà no sols amb ells béns relictos, sinó que també s'hi comprometen directament i de manera indistinta els béns propis de l'hereu. En aquest sentit, l'art. 461-18 no ens ofereix cap ordre prioritari al respecte, per al cas que s'hagin

²⁶ José PUIG BRUTAU (1990) *Fundamentos de Derecho Civil*, Op. Cit., p. 223 i 224.

²⁷ Fritz SCHULZ (1951) *Classical Roman Law*, Ed. Oxford, Barcelona, p. 202.

²⁸ Manuel PEÑA BERNALDO DE QUIRÓS (2006) *La herencia y las deudas del causante*, Ed. Comares, Granada, p. 27.

de satisfer les obligacions del causant o les càrregues hereditàries. No només aquest fet, sinó que a més, s'hi afegeix el terme "indistintament".

Val a citar igualment l'art. 1003 del Codi Civil Espanyol (en endavant, CCEsp.), sobre els efectes de l'acceptació de l'herència pura i simple, degut a que els continguts entre dret civil comú i dret civil autonòmic català són ben similars. Doncs bé, l'art. 1003 del CCEsp explicita que "*por la aceptación pura y simple, o sin beneficio de inventario, quedará el heredero responsable de todas las cargas de la herencia, no sólo con los bienes de ésta, sino también con los suyos propios*". En relació a les similituds, es pot fer referència tant a la responsabilitat per les obligacions de deutes i càrregues hereditàries, com a l'afectació als béns relictos i patrimoni propi de l'hereu. Ara bé, la única diferència podria ser la del terme "indistintament" que ofereix el CCCat en el seu art. 461-18. En aquest sentit, la particularitat de l'article 461-18 en front de l'article 411-11, que ja anuncia la subrogació personal de l'hereu en les obligacions del causant i la seva condició de deutor de les càrregues hereditàries, és que el primer precisa l'àmbit de responsabilitat de l'hereu: no solament amb els béns relictos, sinó amb els béns propis i "indistintament"²⁹. D'aquesta manera, es tracta de la pura aplicació de les regles generals en matèria de responsabilitat del deutor, perquè l'article 461-18 del CCCat no fa sinó aplicar concretament al cas de l'hereu no beneficiari el principi de garantia patrimonial universal de l'art. 1911 del CCEsp.³⁰

L'hereu queda vinculat en front els creditors com un deutor obligat a prestar personalment i no com a responsable per deute aliè. Hi ha doncs, un doble règim de la responsabilitat, una plena, amb tot el patrimoni propi de l'hereu, i l'altra, restringida als béns relictos. Per tant, la responsabilitat de l'hereu pot ésser il·limitada, o bé reduïda als béns relictos. Aquest fet depèn de que la seva acceptació sigui pura i simple, o bé s'hagi obtingut el benefici d'inventari³¹.

²⁹ Esther ARROYO AMAYUELAS (2009) "Els efectes de l'acceptació de l'herència" en Joan EGEA i Josep FERRER (Directors), *Comentari al llibre quart del Codi civil de Catalunya*, Op. cit., p. 1515 i 1516.

³⁰ Anna CASANOVAS MUSSONS (2008) "L'acceptació i la repudiació. El règim d'adquisició de l'herència". *Ponència a les XV Jornades de Dret Català a Tossa*, p. 6.

³¹ José Luis LACRUZ BERDEJO *et al.* (2007) *Elementos de derecho civil V. Sucesiones*, Op. cit., p. 87.

Dit això, cal associar la responsabilitat il·limitada a l'acceptació pura i simple de l'herència, és a dir, als articles (en endavant, arts.) 461-17 i 461-18 del CCCat. Altrament, la responsabilitat reduïda als béns relictos és associable als arts. 461-14 i 461-20 del CCCat, sobre l'acceptació de l'herència a benefici d'inventari.

La responsabilitat *ultra vires* és la conseqüència normal i directa del fenomen successori: l'hereu, després de la successió, es converteix en el nou deutor personal de cada una de les obligacions, i per aquest motiu és lògic que respongui no només amb els béns de l'herència sinó també amb els seus propis.³²

Per ALBALADEJO, la responsabilitat per deutes és el fet d'estar a resultes del no compliment exacte de la obligació, és a dir, l'haver de suportar les conseqüències que el Dret atribueix a l'incompliment. Però com que en el nostre dret tal responsabilitat és patrimonial, aquestes conseqüències se suporten per el deutor i sobre els seus béns. És a dir, respon la persona, però respon amb els seus béns. Per això diu l'art. 1911 del CCEsp que "*del compliment de les obligacions respon el deutor amb tots els seus béns presents i futurs*". I quan al morir el deutor –que és el cas que aquí importa– ocupin el lloc d'aquest els seus hereus purs, seran aquests qui responguin amb els seus béns dels deutes que aquell va contraure. Seria com si l'art. 1911 del CCEsp digués "*Mort el deutor, del compliment de les seves obligacions responen els seus hereus amb tots els seus béns presents i futurs*"³³.

Amb l'objectiu d'aportar una perspectiva més pràctica en l'àmbit de la responsabilitat il·limitada de l'hereu pels deutes i càrregues hereditàries, serà important referir a la Sentència del Tribunal Suprem (en endavant, STS), 1^a, 21.4.1997. Aquesta resolució tracta sobre una demanda civil entre dos germans, a fi i efecte d'identificar si una donació feta en vida del causant a un dels fills

³² Per PEÑA BERNALDO DE QUIRÓS, la responsabilitat "*ultra vires*" és un efecte natural de la successió (p. 93).

³³ Manuel ALBALADEJO GARCÍA (1967) "*La responsabilidad de los herederos por deudas del causante*", *Anuario de Derecho Civil*, ISSN 0210-301X, Vol. 20, N° 3, 1967, p. 481.

computa o no en l'inventari general dels béns del causant , fet que determinaria la procedència de la col·lació. La part dispositiva que més refereix a l'objecte d'aquest Treball es recull en el FJ núm. quart, el qual estableix el següent: *“la sentència que s'ha recorregut no acull la pretensió per falta de proves i no va considerar, que tindria, per el cas de recórrer, influència en la determinació de la quota legitimària doncs, per l'acceptació pura i simple, l'hereu assumeix la representació de la personalitat jurídica del seu causant, sense limitacions i ha de pesar amb les càrregues que aquell va consentir en vida, amb el que ve a ser tan subjecte actiu, com passiu de les seves relacions jurídiques patrimonials no degudament extingides, accedint d'aquesta manera a una responsabilitat il·limitada i indiferenciada, de la que responen no només els béns hereditaris, sinó també els propis”*.³⁴

Si ens fixem en una altre cas, concretament en la STS, 1^a, 14.11.2018, aporta un cas d'un bé immoble que ha estat deferit per herència a una dona. Doncs bé, es tractava de reclamar-li les quotes de la comunitat de propietaris acumulades i no satisfetes fins al moment, cosa que el Tribunal Suprem (en endavant, TS) obliga a fer a la hereva, és a dir, el Tribunal obliga a complir amb la responsabilitat que en aquest cas té l'hereva pels deutes del seu causant. El FJ segon, amb la voluntat de justificar la responsabilitat ultra vires de la hereva, brinda les disposicions que segueixen: *“s'entén que la tia de la hereva, al instar el procediment de la divisió de l'herència dels seus pares, la va acceptar de forma tàcita, fet que la converteix en hereva, trobant-se l'immoble, les quotes del qual es reclamen, entre els béns hereditaris i constant que la única i universal hereva de la tia era la seva neboda, la ara recurrent, que havia acceptat l'herència en virtut d'escriptura de data 29 de desembre de 2008, pel que haurà de respondre de les càrregues de la herència de la seva tia”*.³⁵

3.2 L'anomenada confusió de patrimonis

³⁴ STS, 1^a, 21.4.1997 (Id Cendoj: ES:TS:1997:2760; MP: Alfonso Villagómez Rodil) [consultada el 21.10.2020].

³⁵ STS, 1^a, 14.11.2018 (Id Cendoj: ES:TS:2018:11902A; MP: Francisco Javier Arroyo Fiestas) [consultada el 21.10.2020].

Després d'haver referit al primer dels efectes personals que recauen sobre el deutor en l'acceptació pura i simple de l'herència, existeix un segon efecte de caire econòmic, anomenat confusió de patrimonis i que, en termes generals, suposarà la fusió del patrimoni personal del causant amb el de l'hereu.

L'acceptació pura i simple provoca la confusió de patrimonis, tal i com es desprèn dels arts. 461-20 i 461-23 del CCCat. El resultat és també la confusió d'obligacions i, eventualment, la consolidació amb la propietat dels drets reals que existissin sobre ella, sempre que no s'admetin drets reals sobre cosa pròpia.³⁶

Segons PEÑA BERNALDO DE QUIRÓS, la opinió més generalitzada és que per l'acceptació es produeix, en principi, la confusió del patrimoni hereditari amb el patrimoni personal de l'hereu. Des de l'acceptació, en el patrimoni de l'hereu no hi ha més que béns propis –siguin o no de procedència hereditària- i que obligacions pròpies (provinguin o no del causant). Per tant, l'hereu respon dels deutes que eren del causant amb els seus béns, siguin o no de procedència hereditària. A més, en tots els béns els creditors del causant concorren amb els creditors particulars de l'hereu.³⁷ S'ha de tenir en compte però, que la qüestió relativa a la concurrència de creditors en l'herència es tractarà de manera més específica en línies posteriors.

Si es fixa l'atenció en el fet de que l'efecte de la confusió de patrimonis del causant i de l'hereu es dona a partir de l'acceptació de l'herència, això desxifra que existeix un període previ en el que, ocorreguda la mort del causant i efectuada la delació a l'hereu com a persona cridada, encara no es pot determinar el desplegament del citat efecte de l'acceptació pura i simple de l'herència, qüestió que de seguida es veurà.

³⁶ Esther ARROYO AMAYUELAS (2009) "Els efectes de l'acceptació de l'herència" en Joan EGEA i Josep FERRER (Directors), *Comentari al llibre quart del Codi civil de Catalunya*, Op. cit., p. 1515.

³⁷ Manuel PEÑA BERNALDO DE QUIRÓS (2006) *La herencia y las deudas del causante*, Op. Cit., p. 95 i 96.

Dit això, el mateix PEÑA BERNALDO DE QUIRÓS reflexiona que no es desconeix en termes absoluts la persistència del patrimoni del causant després de la seva mort, degut a que són molts els que admeten tal persistència en certs supòsits. És per això que el mateix autor ens diferencia dos d'aquests supòsits, un en el cas de l'herència jacent i l'altre encaminat a l'acceptació de l'herència a benefici d'inventari. En el primer dels casos, relata que tan en la doctrina com en la jurisprudència s'admet que persisteix l'autonomia patrimonial per els supòsits d'*hereditas iacens*. Per al segon supòsit, és evident que persisteix dita autonomia quan l'herència serà acceptada segons el benefici d'inventari. Breu referència és la que mereix l'anomenat període d'herència jacent, i es pot dir que és la situació en que es troben els béns de l'herència en el període que es regeix entre l'obertura de la successió i l'adquisició pels hereus.³⁸

D'altra banda i tal com s'anava dient, la confusió de patrimonis no significa que sempre que no es confegeixi un inventari l'herència perdi la seva individualitat o identitat. Àdhuc en aquests casos, malgrat l'acceptació pura i simple, l'herència continua essent identificable. Ho demostra el fet que sigui possible la venda de l'herència (arts. 462-2 a 4 i 465-1 i 2 del CCCat), com la sol·licitud del benefici de separació de patrimonis (art. 561-23 CCCat) com, en el cas de pluralitat d'hereus, l'existència d'una comunitat hereditària que té autonomia pròpia fins que no es produeixi la partició i posterior adjudicació. La confusió de patrimonis només significa que entre el patrimoni personal de l'hereu i l'herència no subsisteixen les relacions jurídiques contràries que, abans de l'acceptació, tenien com a titulars, respectivament, l'hereu i el causant.³⁹

Per plasmar un bon exemple de la confusió de patrimonis s'haurà d'analitzar la STS de 21 de juny de 2012, els fets de la qual se centren en una causant que, deixant als seus fills com a hereus l'any 1995, la Dependència de Inspecció de la Delegació de l'Agència Tributària de Balears va incoar una acta de

³⁸ José PUIG BRUTAU (1990) *Fundamentos de Derecho Civil*, Op. Cit., p. 158.

³⁹ Esther ARROYO AMAYUELAS (2009) "Els efectes de l'acceptació de l'herència" en Joan EGEA i Josep FERRER (Directors), *Comentari al llibre quart del Codi civil de Catalunya*, Op. cit., p. 1515.

disconformitat contra tots els hereus, en concepte d'Impost de la Renda de les Persones Físiques (en endavant, IRPF.) de l'exercici fiscal de l'any 1993. En aquest cas, els hereus van negar-se a satisfer l'import de l'IRPF, ja que l'herència encara era jacent i, a més, acceptarien l'herència a benefici d'inventari. S'ha de tenir en compte l'article 15 del Reglament de Recaptació, que disposa que mentre l'herència es trobi jacent, la gestió recaptatòria dels deutes tributaris pendents podrà continuar dirigint-se contra els béns i drets de l'herència i entenent-se amb qui ostenta la seva representació.

Doncs bé, el FJ tercer descriu que s'ha de diferenciar, de forma primordial, l'acceptació de l'herència pura i simple de l'acceptació a benefici d'inventari. La principal diferència entre les dues es troba en la successió dels hereus en els drets i obligacions del seu causant. En el cas de l'acceptació pura i simple, o sense benefici d'inventari, quedarà l'hereu responsable de totes les càrregues de l'herència. S'estableix que en el cas de l'acceptació a benefici d'inventari es produeix en favor de l'hereu els efectes següents: la no obligació de pagar els deutes i càrregues de l'herència i no es confonen sota cap efecte en perjudici de l'hereu els béns particulars amb els de l'herència.

La resolució del TS va ser finalment la de estimar íntegrament el recurs de cassació interposat pels hereus de la causant, argumentant el Tribunal en el FJ quart que l'Agència Tributària no es podia dirigir personalment contra cadascun dels hereus en la reclamació de l'IRPF sinó que ho havia de fer contra l'herència jacent, entre altres coses perquè, si bé és cert que ja havien acceptat l'herència a benefici d'inventari, encara no havien inventariat els béns, fet que no els converteix en hereus encara, ja que la realització de l'inventari és el pressupòsit fonamental de l'acceptació de l'herència a benefici d'inventari. Això si, el Tribunal obliga als hereus a presentar un inventari fidel i detallat de tots els béns per a poder ésser considerats hereus.⁴⁰

⁴⁰ STS, 1^a, 21.6.2012 (Id Cendoj: ES:TS:2012:4794; MP: Ángel Aguillo Avilés) [consultada el 23.10.2020].

Fins aquí s'han vist els dos principals efectes que recauen de forma perjudicial sobre l'hereu en el marc de la seva responsabilitat en relació al procediment hereditari: la responsabilitat personal il·limitada i la confusió de patrimonis.

4. L'ordre de prelació per al pagament dels deutes i càrregues de l'herència

Els efectes de l'acceptació pura i simple de l'herència no conclouen amb el simple compliment dels dos principis de responsabilitat personal il·limitada i la confusió de patrimonis, sinó que s'han de considerar, a part dels efectes que incumbeixen el deutor, aquells efectes que pesen sobre els creditors. Aquests creditors, a la vegada, podran ser-ho del causant o bé de l'hereu.

L'hereu haurà de liquidar l'herència, significa que liquidar té el doble sentit de transformar l'actiu hereditari en diners i d'eliminar el passiu⁴¹. GARCÍA GOLDAR defensa en aquest sentit que els béns i els deutes passen a ser de l'hereu, i sembla fins a cert punt "normal" que aquest les vagi liquidant com cregui convenient⁴². Tot i aquestes afirmacions, es veurà que el referit ordre de prelacions a l'hora de pagar els deutes i càrregues hereditàries està normativitzat.

Respecte l'anterior, el CCCat no és precisament taxatiu en aquest sentit, ja que principalment només regula l'ordre de pagaments per als casos d'acceptació de l'herència a benefici d'inventari, recollit en el precepte 461-21, sota el títol "Administració de l'herència beneficiària". És per aquesta raó que s'haurà de referir en gran mesura a la legislació civil comuna, encara que aquesta no dista especialment del que es considera en base a la legislació civil catalana, fet que

⁴¹ Esther ARROYO AMAYUELAS (2009) "Els efectes de l'acceptació de l'herència" en Joan EGEA i Josep FERRER (Directors), Comentari al llibre quart del Codi civil de Catalunya, Op. cit., p. 1520.

⁴² Mónica GARCÍA GOLDAR (2019) "La responsabilidad del heredero por deudas sucesorias en el Código Civil Español y en los derechos autonómicos", Op. Cit, p. 274.

permet establir un ordre de pagaments per a l'acceptació de l'herència pura i simple⁴³.

Una primera consideració és que l'acceptació pura i simple de l'herència no només perjudica el patrimoni personal de l'hereu, sinó que igualment els creditors d'aquest poden quedar perjudicats si el seu deutor accepta una herència onerosa sense emparar-se en el benefici d'inventari, doncs aquests no disposen del dret a demanar que la seva instància quedi establerta en la corresponent separació de patrimonis⁴⁴. De la mateixa manera i en base a un supòsit similar, es podria considerar un avantatge dirigit als creditors del causant el fet de que l'hereu no s'aculli al benefici d'inventari, ja que els referits creditors es podran dirigir de forma indistinta contra el béns relictos i contra el patrimoni personal de l'hereu.

D'ara en endavant s'ha de tenir clar que l'ordre de prelación per al pagament dels deutes i càrregues hereditàries serà el següent: en primer lloc, s'hauran de satisfer els creditors del causant, és a dir, aquells deutes que el difunt va contraure en vida. Després, serà necessari fer el pagament als legataris. Per últim, s'hauran de satisfer els crèdits particulars de l'hereu.

En el primer cas, el pagament dels creditors del causant ha d'efectuar-se abans del pagament als legataris, en base al principi de "primer és pagar que heretar". L'article 1027 del CCEsp ho estableix clarament: l'administrador no podrà pagar els llegats sinó després d'haver pagat tots els creditors del causant. A més, l'article 1029 del CCEsp estableix que si una vegada pagats els llegats apareguessin nous creditors del causant no coneguts fins al moment, l'acció de reclamació s'haurà de dirigir contra els legataris, pel cas de no restar béns suficients a l'herència per a satisfer els seus crèdits. Qualsevol que sigui la classe d'acceptació hi ha sempre, per imperatiu de l'art. 1911 CCEsp, una certa separació o possibilitat de separació entre el patrimoni del successor i el del

⁴³ *Ibíd.* GARCÍA GOLDAR afirma que es pot apreciar una regulació aparellada a la del CCEsp, p. 276.

⁴⁴ José PUIG BRUTAU (1990) *Fundamentos de Derecho Civil*, Op. Cit., p. 298.

causant: els béns que aquest va deixar, el cabal relict es troben reservats, en principi, als creditors que tenia en vida i, si queda quelcom, als legataris.⁴⁵

En segon ordre s'hi troba el pagament dels llegats que, com bé s'ha exposat en línies anteriors, formen part de les càrregues hereditàries, el pagament de les quals constitueix una obligació a càrrec de l'hereu o administrador de l'herència, abans no se la pugui atribuir.

En aquest supòsit serà necessari justificar la preferència que tenen els legataris sobre els creditors personals de l'hereu. Per fer-ho, l'art. 1034 del CCEsp disposa el següent: *"els creditors particulars de l'hereu no podran barrejar-se en les operacions de l'herència acceptada per aquest a benefici d'inventari fins que siguin pagats els creditors de la mateixa i els legataris, però podran demanar la retenció o embargament del romanent que pugui resultar a favor de l'hereu"*. Com es veu, l'article menciona el benefici d'inventari, tot i que s'aplica igualment en els casos en que l'hereu no s'hi ha acollit.

Sobre aquesta qüestió, la especial afectació dels béns hereditaris als llegats es confirma a la legislació hipotecària, al regular l'anotació en favor dels legataris⁴⁶.

Així doncs, el Decret de 8 de febrer de 1946, per el que s'aprova la nova redacció oficial de la Llei Hipotecària, regula en els seus articles 50 i 51, la possibilitat dels legataris a l'anotació preventiva dels seus drets en el registre corresponent. D'aquesta manera, l'article 50 del referit text legal disposa el següent: *"El legatari que obtingui una anotació preventiva és preferit respecte dels creditors de l'hereu que hagi acceptat l'herència sense benefici d'inventari i respecte de qualsevol altre que, després d'aquesta anotació, adquireixi algun dret sobre els béns anotats; però s'entén que aquesta preferència és només pel que fa a l'import dels béns esmentats"*.

⁴⁵ José Luis LACRUZ BERDEJO *et al.* (2007) *Elementos de derecho civil V. Sucesiones*, Op. cit., p. 90.

⁴⁶ Manuel PEÑA BERNALDO DE QUIRÓS (2006) *La herencia y las deudas del causante*, Op. Cit., p. 161.

En darrera posició, seran els creditors personals de l'hereu qui, una vegada satisfets els creditors del causant i els legataris, podran satisfer llurs imports. Una vegada ja s'ha comprovat que els legataris tenen preferència de cobrament respecte dels creditors de l'hereu, queda per analitzar la preferència d'ordres entre els creditors del causant i els de l'hereu.

Com que els creditors del causant gaudeixen de preferència sobre els legataris i els legataris gaudeixen de preferència sobre els creditors particulars de l'hereu, els creditors del causant gaudiran també, per tant, de preferència sobre els creditors particulars de l'hereu. Els dos apartats preferents fan, per això, obviar el present⁴⁷. L'article 1026 del CCEsp estableix que: "*Fins que no siguin pagats tots els creditors coneguts i els legataris, s'entén que l'herència està en administració*". Novament, aquesta disposició servirà per l'hereu que faci ús del benefici d'inventari i per el que accepti l'herència de forma pura i simple.

5. El pagament dels deutes en cas de pluralitat de successors

Fins ara s'ha tractat bàsicament el supòsit de la successió en que opera l'hereu com a cridat, tot i que és recurrent el supòsit de que els hereus o successors siguin més d'un, de manera que poden ésser una pluralitat de crides i, per tant, una pluralitat d'hereus. Quan hi ha una pluralitat d'hereus, sorgeix el problema de determinar com responen aquests en front dels creditors del causant i de l'herència: si cadascú pel total de tots els deutes o cadascú en proporció a la part que té en el cabal, o tots conjuntament.⁴⁸

De moment, serà precís diferenciar que, per els supòsits de pluralitat de successors, s'haurà de diferenciar, per una banda, la relació externa entre els

⁴⁷ Manuel PEÑA BERNALDO DE QUIRÓS (2006) *La herencia y las deudas del causante*, Op. Cit., p. 163.

⁴⁸ José Luis LACRUZ BERDEJO *et al.* (2007) *Elementos de derecho civil V. Sucesiones*, Op. cit., p. 101.

creditors i els cohereus i, per l'altra, la relació interna entre els respectius cohereus.

Respecte de la relació externa entre els cohereus i els creditors del causant, ja es pot avançar que les regulacions entre legislació civil comuna i autonòmica catalana no són en cap cas paral·leles. Sobre aquesta darrera, s'haurà d'acudir a l'art. 463.1 del CCCat, on estipula el següent: "*Si concorren a la successió, simultàniament, una pluralitat d'hereus, aquests adquireixen el patrimoni hereditari en proporció a les quotes respectives.*" D'aquesta manera, la responsabilitat no és solidària i aquesta norma s'ha de prendre com a referència abans i després de la partició, sense efectuar diferenciació entre ambdós moments.

Així doncs, la normativa catalana segueix, per el contrari, el criteri romà de divisió automàtica dels deutes. En base al CCEsp, tant la doctrina majoritària com la jurisprudència han interpretat que la responsabilitat dels cohereus per deutes és solidària, no només després de la partició sinó també abans, de manera que els cohereus es trobaran mútuament obligats a cobrir la possible insolvència dels demés.⁴⁹

Si s'analitza ara la relació interna entre els cohereus en la successió, és rellevant el supòsit en que, davant l'existència de deutes del causant i de l'herència, què succeeix si únicament efectua el pagament un dels cohereus, o bé aquest és l'únic que ha estat demandat en concepte de deutor.

En base a l'afirmació anterior, en el marc de la legislació civil catalana, l'art. 464-16.2 CCCat estableix que: "*El cohereu que abans de la partició ha pagat més del que li corresponia, segons la seva quota, pot reclamar als altres l'import que els pertorqui. L'acció de repetició prescriu al cap de tres anys de la partició.*" Per tant, a la normativa catalana sembla que la qüestió es simplifica bastant, degut a la divisió automàtica que es produeix en la relació externa en front els creditors hereditaris. Així doncs, el cohereu creditor que ha satisfet el deute pot reclamar

⁴⁹ Mónica GARCÍA GOLDAR (2019) "La responsabilidad del heredero por deudas sucesorias en el Código Civil Español y en los derechos autonómicos", Op. Cit, pp. 277 a 280.

als demés cohereus el pagament del crèdit, en la part que correspongui a cadascun d'ells, una vegada deduïda la part que li correspon com a cohereu. Segons els articles 1084.2 i 1085.1 CCEsp es dedueix que el cohereu que ha pagat el deute pot reclamar als demés en proporció a les seves quotes, a menys que li correspongui el pagament a ell només per disposició del testador. Una vegada efectuat el pagament per un dels codeutors, desapareix la solidaritat i, per tant, el cohereu que va fer front al pagament només podrà reclamar dels altres la part corresponen a cadascú.⁵⁰

La sentència de l'Audiència Provincial d'Astúries de 3 de juny de 2016, en el seus FJ primer i tercer, estipula que dos hereus únics van acceptar l'herència de la seva tia de forma pura i simple mitjançant escriptura pública davant de notari, i que un d'ells havia abonat unes quantitats que corresponien a les despeses originades per l'estada de la causant en una residència pública. Així doncs, per una banda, es tracta de la responsabilitat solidària (aplicació de la legislació civil comuna) que tenen ambdós cohereus de cares al creditor i, per l'altra, l'acció de regrés que un dels hereus té sobre de l'altra, qui encara no ha pagat la seva part proporcional del deute. La resolució diu així: "*Ambdós cohereus han de satisfer per iguals meitats aquest deute hereditari del quan en són deutors, aplicant les normes generals de les successions i l'article 1084 CCEsp.*" Resulta que la codeutora va morir durant el procés jurisdiccional i, per al present litigi objecte d'anàlisi, és a la vegada el seu hereu qui impugna l'aplicació de l'article 1084 CCEsp per a satisfer el deute contret per la que fou cohereva i deutora, avui difunta. Així doncs, el Tribunal va resoldre com segueix: *La demanda es dirigeix en front de la causant com a hereva de la mencionada tia, invocant l'article 1084 CCEsp en la mesura que estableix la responsabilitat solidària dels deutes del causant entre els cohereu, que ho són d'una herència ja acceptada pura i simplement, dividida i adjudicada, de manera que la interpretació de l'article 1084 contradiu també la impugnació formulada.*" A mode de conclusió, la part recurrent, com a hereva, haurà de satisfer el deute contret per la seva causant, que a la

⁵⁰ Mónica GARCÍA GOLDAR (2019) "La responsabilidad del heredero por deudas sucesorias en el Código Civil Español y en los derechos autonómicos", Op. Cit, pp. 281 a 283.

vegada era deutora d'un crèdit satisfet només per l'altre cohereu en la successió.⁵¹

6. La posició dels creditors per el cobrament dels seus deutes

Aquest apartat es dedicarà a definir dues de les opcions que poden adoptar els creditors del causant, davant els perjudicis inherents a l'efecte de la confusió de patrimonis, causat per haver acceptat l'herència de forma pura i simple. Significa que seria possible afirmar que l'acceptació pura i simple de l'herència no només perjudica l'hereu deutor, sinó que també els creditors del causant, degut a que d'alguna forma veuen substituïda la figura del seu deutor sense haver-ho consentit. Aquestes garanties en possessió dels creditors s'anomenen, per una banda, benefici de separació de patrimonis i, per l'altra, el benefici d'inventari.

La voluntat del creditor ha de ser decisiva, no només per la substitució personal de la persona obligada (substitució en aquest cas inevitable), sinó per admetre que el patrimoni del difunt perdi la seva unitat i independència per confondre's amb un altre, que també estarà afectat al compliment de determinades obligacions.⁵²

6.1 El benefici de separació de patrimonis

I situats en l'antic Dret Romà, la reacció de la equitat romana contra les conseqüències maquinals de la *successio in ius* precisament es va manifestar abans a favor dels creditors del causant que a favor de l'hereu. Mentre el benefici d'inventari a favor de l'hereu va ser una manifestació bastant tardana d'un tipus de legislació qualificada com a decisòria, la protecció dels creditors del causant va ser un objectiu conscient del Dret Pretori⁵³. D'aquesta manera, el

⁵¹ SAP, 7ª, 3.6.2016 (Id Cendoj: ES:APO:2016:1891; MP: Rafael Martín Del Peso García) [consultada el 30.12.2020].

⁵² José PUIG BRUTAU (1990) *Fundamentos de Derecho Civil*, Op. Cit., p. 270.

⁵³ *Ibidem*, p. 272.

patrimoni del causant persisteix individualitzat per estar afectat al compliment dels deutes i càrregues hereditàries en virtut de regles imperatives.⁵⁴

És per aquest motiu que encara avui dia és possible fer referència a aquest dret a favor dels creditors del causant, encara que, com es veurà, també es tracta d'un dret dirigit als creditors de l'hereu. Es procedirà primer a la situació legal o legislativa del dret mencionat.

El CCCat empara la petició de separació de patrimonis per part dels creditors en el seu article 461-23. Les claus més importants d'aquest precepte es redueixen a que podran sol·licitar el benefici de separació els creditors de l'herència, els legataris i els creditors de l'hereu. A més, dita sol·licitud es presentarà davant del jutge competent i es tramitarà dins un procediment de jurisdicció voluntària, amb l'objectiu fonamental de considerar separat el patrimoni privatiu de l'hereu del patrimoni hereditari. En relació als efectes de la concessió del benefici per part del jutge competent, l'apartat tercer del referit article estipula el següent: *“Els creditors del causant i els legataris que obtinguin el benefici de separació de patrimonis tenen dret preferent per a cobrar els crèdits i percebre els llegats respecte als creditors particulars de l'hereu, però, mentre no s'hagin pagat aquests creditors particulars, els dits creditors del causant i els legataris no poden perseguir els béns privatis de l'hereu. Aquest darrer efecte també es produeix si el benefici es concedeix a instància d'algun creditor de l'hereu”*.

D'aquesta regulació s'ha de destacar dos aspectes positius: el primer, que s'ha ampliat la legitimació per a demanar-lo als creditors de l'hereu, a l'igual que ha fet recentment el legislador francès; el segon, que és un recurs independent del benefici d'inventari i que està pensat per protegir els interessos dels creditors hereditaris.⁵⁵

⁵⁴ Manuel PEÑA BERNALDO DE QUIRÓS (2006) *La herencia y las deudas del causante*, Op. Cit., p. 134 i 150.

⁵⁵ Mónica GARCÍA GOLDAR (2019) “La responsabilidad del heredero por deudas sucesorias en el Código Civil Español y en los derechos autonómicos”, Op. Cit, p. 270.

6.2 El benefici d'inventari

El benefici d'inventari també es pot concebre com un mitjà de protecció dels creditors, fonamentalment degut a que si mantenim el patrimoni hereditari separat del patrimoni personal de l'hereu els resultarà molt més senzill el cobrament dels seus crèdits, no operant així la confusió de patrimonis mencionada abans. Conseqüentment, el benefici d'inventari sembla ser un recurs que beneficia a ambdues parts de la successió: l'hereu deutor i els creditors. D'una banda, el primer no vincularà el seu patrimoni personal als deutes i càrregues de l'herència i, per l'altra, els segons podran satisfer els seus crèdits a través de la massa hereditària, de manera que no s'alterarà el patrimoni deutor responsable afectat als seus crèdits.

Malgrat la doble protecció anterior, l'objecte d'aquest Treball va dirigit específicament a desenvolupar la protecció que ofereix el benefici d'inventari cap a l'hereu, que no tant cap als creditors hereditaris.

CAPÍTOL III: L'ACCEPTACIÓ DE L'HERÈNCIA A BENEFICI D'INVENTARI

1. Introducció

Fins en aquest moment, en els capítols anteriors s'han pogut definir les nocions elementals de l'acceptació i la repudiació de l'herència. Respecte de l'acceptació, ja s'ha comprovat en el capítol anterior que pot esdevenir de la forma pura i simple, tot i que, com es veurà en el present capítol, existeix igualment un recurs per acceptar l'herència a benefici d'inventari.

Un dels objectius destacables del capítol segon ha estat comprovar els perjudicis que causa la forma d'acceptació pura i simple sobre el patrimoni de l'hereu, de manera que aquest ha responsabilitzat els seus recursos personals, és a dir, el seu patrimoni propi i anterior a la contingència de la successió. Sembla ser possible corroborar que es tracta d'una situació injusta en front de la part hereva, si prenem en consideració que la successió no depèn d'aquest, per tant, és voluntària i el vincula inicialment com a cridat a la successió, de manera que el susdit haurà d'acceptar-la o rebutjar-la. Encara pot semblar més injust si tenim en compte que sovint els deutors desconeixen l'existència del passiu hereditari, així com els avantatges que ofereix l'acceptació a benefici d'inventari.

En definitiva, aquestes situacions poden obstaculitzar la solvència de l'hereu fins el punt d'haver de sol licitar crèdits personals per fer front als deutes o esdevenir en fallida pel sol fet d'haver acceptat l'herència pura i simplement.

El present capítol té per objectiu el desenvolupament de la segona modalitat de l'acceptació de l'herència: el benefici d'inventari. Es vol afrontar des de la perspectiva reparadora i protectora de l'hereu, en front de les contrarietats que amenacen la seva solvència patrimonial. De la mateixa manera, el benefici d'inventari serà objecte d'anàlisi com a mitjà alternatiu a la situació de desprotecció de la persona cridada a succeir.

Així doncs, es reflectiran les principals diferències de l'acceptació a benefici d'inventari i l'acceptació pura i simple, com ara la seva regulació legal, els seus requisits, els principals efectes sobre l'hereu i la jurisprudència consolidada al respecte.

2. El concepte i la regulació del benefici d'inventari

Hem de tenir present que el benefici d'inventari és, davant de tot, una acceptació de l'herència limitant els efectes de la responsabilitat pels deutes i càrregues de l'herència exclusivament al patrimoni que s'hereta⁵⁶. En efecte, es permet a l'hereu mantenir els seus béns separats del cabal relict i indemnes en front a les reclamacions dels creditors del causant.⁵⁷

D'aquesta forma, sempre que l'hereu recorri a l'acceptació beneficiària, es podrà protegir el seu patrimoni, de manera que igualment s'heretaran l'actiu i el passiu hereditari, tot i que és cert que l'hereu respondrà d'aquest passiu mitjançant exclusivament els béns i drets que contingui el cabal hereditari. Afirmar que l'hereu no estarà subjecte a les obligacions i deutes és manifestament fals, ja que igualment serà deutor, tot i que no quedarà vinculat el seu patrimoni personal, única i exclusivament l'hereditari. Dit d'una altra manera, no es produirà l'efecte de la confusió de patrimonis que sí era present en l'acceptació pura i simple de l'herència.

L'acceptació a benefici d'inventari es regula a partir de l'art. 461-14 del CCCat, tot i que com era d'esperar el CCEsp igualment conté disposicions dedicades al mencionat benefici, tal i com referirem breument més endavant. Així doncs, el precepte 461-14 del CCCat disposa el següent: *"L'hereu pot adquirir l'herència a benefici d'inventari, sempre que en prengui inventari, abans o després d'acceptar-la, d'acord amb el que estableix l'article 461-15. L'hereu pot gaudir d'aquest benefici*

⁵⁶ Francisco LLEDÓ YAGÜE et al. (2017) Derecho sucesorio. La sucesión mortis causa: Aceptación y repudiación de la herencia, Op. cit., pp. 79 i 80.

⁵⁷ José Luis LACRUZ BERDEJO et al. (2007) Elementos de derecho civil V. Sucesiones, Op. cit., p. 72.

encara que el causant ho hagi prohibit i encara que accepti l'herència sense manifestar la voluntat d'acollir-s'hi."

Respecte del contingut d'aquest article, ja s'ha vist que no ofereix cap definició legal del que s'entén sobre el concepte del benefici d'inventari, tot i que sí menciona altres aspectes de suma importància, com són el requisit més important perquè l'hereu s'hi pugui acollir: la presa d'inventari dels béns de l'herència. Per tant, l'hereu sempre es podrà acollir a aquest benefici, independentment de si és abans o després de l'acceptació, però sempre i quan s'hagi efectuat l'inventari corresponent.

Qüestió fonamental d'aquest article és que, a diferència del que succeïa en el CS, actualment l'acceptació no requereix anar acompanyada (ni simultàniament ni amb posterioritat) d'una declaració de l'hereu de voler acollir-se al benefici d'inventari. La regulació és conforme amb la tradició jurídica catalana, que després no va recollir l'art. 261 de la Compilació del dret civil de Catalunya (en endavant, CDCC). És suficient prendre un inventari en temps i forma (art. 461-17 CCCat) o aprofitar-se del que hagi estat realitzat amb d'altres finalitats (art. 461-15.2 CCCat). Tampoc en cap cas no cal vincular l'inventari amb la finalitat de voler adquirir el benefici que porta aquest mateix nom.⁵⁸

Aquesta modalitat d'adquisició és un benefici de l'hereu que, tanmateix, no pot redundar en perjudici dels creditors del causant i de la successió. Això significa que, un cop aquests han vist exclosa la garantia que representa el patrimoni de l'hereu, se'ls confereix addicionalment la seguretat de que el cabal relicte només estarà afectat a la satisfacció dels propis crèdits.⁵⁹

El CCCat no ha pretès separar l'acceptació pura i simple i a benefici d'inventari, sinó que ambdues es regulen en les mateixes seccions, depenent de si l'objecte

⁵⁸ Esther ARROYO AMAYUELAS (2009) "Els efectes de l'acceptació de l'herència" en Joan EGEA i Josep FERRER (Directors), Comentari al llibre quart del Codi civil de Catalunya, Op. cit., p. 1496.

⁵⁹ *Ibidem*, p. 1497.

de la regulació són els aspectes generals de la institució o els efectes que, tant en un com en l'altre cas se'n desprenen.⁶⁰

A la vegada, el CCEsp regula el benefici d'inventari als articles 1010 a 1034. L'article 1010 estableix que: *"Qualsevol hereu pot acceptar l'herència a benefici d'inventari, encara que el testador li ho hagi prohibit. També pot demanar la formació d'inventari abans d'acceptar o repudiar l'herència, per deliberar sobre aquest punt."* Podem constatar doncs que la regulació entre el dret civil comú i el dret civil autonòmic català van paral·lels en aquest sentit i que, per tant, ambdues regulacions seran similars en tot moment.

3. Antecedents i origen del benefici d'inventari

Anteriorment ja s'havia ressaltat que el benefici d'inventari tenia el seu origen molt llunyà, i és per això que cal aproximar-se i comprendre la seva aparició i els motius que van portar a la mateixa que, per desgràcia, es veurà que es tracta de la mateixa situació actual de responsabilitat en perjudici de l'hereu.

Així doncs, va ser Justinià qui va introduir el benefici d'inventari per mitjà del *Codex 6, 30, 22*, mitjançant el qual l'acceptant, sense deixar de ser hereu, limitava la seva responsabilitat als béns existents en l'herència si els inventaria en deguda forma i dins de determinats terminis, conservant-se llavors una certa independència entre els patrimonis del causant i el successor, governats tots dos amb certa autonomia.⁶¹

S'ha de tenir molt present que, tal i com es desenvoluparà més extensament en línies posteriors, aquest va constituir el primer reconeixement de la figura del benefici d'inventari, tot i que amb anterioritat ja s'havia comptat amb figures

⁶⁰ Cristina VILLÓ TRAVÉ (2015) La responsabilidad por el pago de las deudas hereditarias en el derecho civil de Cataluña, Op. Cit., p. 413.

⁶¹ José Luis LACRUZ BERDEJO et al. (2007) Elementos de derecho civil V. Sucesiones, Op. cit., p. 72.

semblants, condicionants de l'aparició del mateix benefici i que auxiliaven en determinada mesura la responsabilitat *ultra vires* de l'heres en la *successio*.

És OBARRIO qui ens defineix amb més dedicació aquests antecedents històrics de l'anomenat *beneficium inventarii*. D'aquesta manera, per la jurisprudència clàssica, el fet de que l'hereu succeís *in ius* al difunt donava lloc a que aquest es veiés obligat a assumir, no només els actius patrimonials, sinó les càrregues, és a dir, l'*incommodum*. Aquest fet donava lloc a l'anomenada herència *damnosa*. Inicialment, contra els efectes de la successió, l'hereu únicament podia recórrer a acords concrets amb els creditors i els legataris. Al principi simplement es concedien excepcions a aquesta situació, com ara als menors de vint-i-cinc anys, excepció que posteriorment es va concedir als majors d'aquesta mencionada edat. Igualment i amb posterioritat, aquestes excepcions es van estendre als militars. A partir d'aquí, es van anar aprovant un seguit de mesures que més endavant desembocarien en la figura del benefici d'inventari. Algunes d'aquestes figures van ser la *aditio mandato creditorum* i la *pactum quo minus solvatur*. Per a la primera, es tracta d'un remei preventiu amb el que es pot afavorir l'hereu voluntari perquè constitueix una garantia davant els creditors del difunt, en el sentit d'acceptar l'herència únicament si aquests li donaven el mandat de fer-ho, el que permetia a l'hereu adquirir el dret de no respondre pels deutes del causant amb el seu propi patrimoni. Per a la segona de les mesures, el pacte comporta una efectiva limitació de la responsabilitat hereditària, a la vegada que suposa un acord sobre la quantia dels crèdits exigibles a l'hereu, establint-se un pacte amb els creditors, segons el qual aquests redueixen proporcionalment els seus crèdits.⁶²

Tal com ja s'ha dit, el dret romà postclàssic de Justinià, amb la finalitat de posar fi a les dificultats que sorgien quan l'hereu volia evitar els efectes de la confusió patrimonial en el dret romà clàssic, va crear la figura del *beneficium inventarii*. Aquest *beneficium inventarii* no depenia d'una declaració expressa d'acceptació

⁶² Juan Alfredo OBARRIO MORENO (2006) *Beneficium Inventarii: origen, pervivencia y recepción en el sistema jurídico español*, Ed. Edisofer, Madrid, pp. 17 a 22.

pura i simple o a benefici d'inventari, sinó que per a gaudir dels efectes que se'n desprenien, era suficient que l'hereu, en persona o per mandatari, fes inventari dels béns hereditaris segons els termes establerts per la Constitució Justiniana. A títol d'exemple, era un dels requisits que l'hereu comencés l'inventari en el termini de trenta dies a comptar des de la obertura del testament i l'hagués finalitzat als tres mesos, a comptar des de la mateixa data.⁶³

En relació als subjectes, a la qüestió sobre qui es pot acollir al benefici de la llei, la literatura jurídica coincideix en assenyalar l'hereu de forma preferent, degut a que és sobre qui recau la obligació de pagar als creditors *ultra vires hereditatis*. Més en particular, el *Codex* 6, 30, 22, 1a-1b, assenyala que pot acollir-se al benefici d'inventari la persona a la que se li hagués deferit una herència. Respecte dels requisits, ja s'ha comentat que simplement s'ha d'acceptar i realitzar un inventari dels béns relictos en els terminis i formalitats prescrites a la Constitució. Per últim, sobre els efectes, informava el *Codex* que una vegada s'han realitzat les formalitats prescrites per la llei, l'hereu tindrà l'herència sense risc.⁶⁴

4. El CCEsp i el CCCat i el canvi introduït per la Llei 15/2015, de 2 de juliol, de la Jurisdicció Voluntària

Fins l'any 2015 es plantejava un gran dubte en relació a si el benefici d'inventari s'havia de tramitar davant de les autoritats judicials o, per contra, s'atribuïa en exclusiva aquesta potestat a la figura del notari. S'ha de dir que aquest dubte es va resoldre amb la promulgació de la Llei 15/2015, de 2 de juliol, de la Jurisdicció Voluntària (en endavant, LJV).

D'aquesta forma, tant la referida llei com la Llei del Notariat (en endavant, LN), atribuïen aquesta possibilitat en exclusiva al notari. És precisament per aquest

⁶³ Cristina VILLÓ TRAVÉ (2015) La responsabilidad por el pago de las deudas hereditarias en el derecho civil de Cataluña, Op. Cit., pp. 370 i 371.

⁶⁴ Juan Alfredo OBARRIO MORENO (2006) Beneficium Inventarii: origen, pervivencia y recepción en el sistema jurídico español, Op. Cit., pp. 38 a 47.

motiu que la decepció respecte de la millora que s'esperava de la figura del benefici d'inventari amb la promulgació de la LJV ha estat colossal, degut a que aquesta tenia la oportunitat de recollir una regulació més coherent, menys fosca i menys rígida per l'hereu, i simplement s'ha limitat a establir la competència notarial i poc més.⁶⁵

De la mateixa manera, l'article 1011 del CCEsp disposa que *“la declaració de fer us de l'inventari s'haurà de fer davant de notari”*. Aquest article, en la seva redacció anterior, disposava que *“l'acceptació de l'herència a benefici d'inventari podrà fer-se davant de notari, o per escrit davant de qualsevol dels jutges que siguin competents per prevenir el judici de testamentaria o abintestat”*. Aquesta declaració s'ha de fer necessàriament davant de notari, la forma notarial té caràcter essencial, no es contempla mitjançant escrit dirigit al jutge.⁶⁶

El CCCat, en el seu precepte 461-15 apartat segon, i sota el títol de *“presa d'inventari”*, també refereix a aquesta potestat exclusiva i exclouent del notari, disposant que *“l'inventari de l'herència s'ha de formalitzar davant notari”*.

Vista la modificació que va patir la legislació civil arrel de la promulgació de la LJV, és pertinent recórrer igualment a la LN on, amb el mateix caràcter, s'atribueix la competència en exclusiva al notari per a la formació de l'inventari. L'article 67.1 de la LN estipula el següent: *“serà competent per a la formació d'inventari dels béns i drets del causant als efectes d'acceptar o repudiar l'herència pels cridats a ella, el Notari amb residència al lloc en el que el causant hagués tingut el seu últim domicili o residència habitual, o bé on estigués la major part del seu patrimoni, amb independència de la seva naturalesa de conformitat amb la llei aplicable, o en el lloc en que hagués mort, sempre que estiguessin a Espanya, a elecció del sol·licitant. També podrà escollir a un Notari del districte colindant als anteriors. En defecte de tots*

⁶⁵ Antonio BOTÍA VALVERDE (2016) *Beneficio de inventario y jurisdicción voluntaria*. Notarios y registradores. Recuperat de: <https://www.notariosyregistradores.com/web/secciones/doctrina/articulos-doctrina/aceptacion-a-beneficio-de-inventario-y-jurisdiccion-voluntaria/> [consultat el 30.11.2020].

⁶⁶ Isidoro LORA-TAMAYO RODRÍGUEZ (2016) *Aspectos notariales del beneficio de inventario*. Revista El Notario del Siglo XXI, nº 65 de enero-febrero.

aquests, serà competent el Notari del lloc del domicili del requirent.” Per tant, queda molt clar qui ostenta la competència exclusiva per a la formació i tramitació del benefici d’inventari.

A pesar dels perjudicis que s’han considerat en vers de l’hereu deutor a raó de la competència notarial exclusiva per a la formació d’inventari, existeixen altres autors que cerquen la part positiva de la nova LJV, afirmant que encara que s’acceptava la possibilitat de formalitzar l’inventari notarialment, la regulació de la matèria era inexistente en el Reglament Notarial, i la normativa civil es remetia en gran mesura a la Llei d’Enjudiciament Civil amb uns requisits de difícil compliment per part d’un notari. Així mateix, de una normativa que de fet obligava a acudir a un jutjat, en el que els temps i costos es feien interminables, s’ha passat a una normativa en la que la intervenció del notari aporta agilitat i rapidesa.⁶⁷

A pesar d’aquests petits detalls, realment el que s’esperava de la LJV era una major protecció de l’hereu, juntament amb l’augment de garanties del benefici d’inventari, així com el reforç de la seva institució i prevalença per sobre de l’acceptació clàssica, però també la més problemàtica, referint ara a l’acceptació pura i simple de l’herència.

5. El benefici legal d’inventari

Des d’una perspectiva inicial, qualsevol hereu és lliure de poder-se acollir al benefici d’inventari, ja sigui la seva institució legal, testamentària o en heretament. Ara bé, aquest epígraf es vol dedicar a un nombre determinat de casos en que el referit benefici s’atorga de forma automàtica o, tal com menciona el CCCat, de forma legal. Aquest fet implica majoritàriament que determinats subjectes, independentment dels requisits per a optar pel benefici

⁶⁷ Francisco ROSALES DE SALAMANCA RODRÍGUEZ (2014) *La aceptación de la herencia a beneficio de inventario*. Recuperat de: <https://www.notariofranciscorosales.com/la-aceptacion-de-la-herencia-a-beneficio-de-inventario/> [consultat el 30.11.2020].

d'inventari que més endavant es determinaran, comptaran de forma preferent amb aquesta forma d'acceptació en la seva successió.

El nombre de casos al que referim en aquest apartat és taxat, de manera que si hom es dirigeix al CCCat, l'art. 461-16 fa referència al benefici legal d'inventari, establint les disposicions que segueixen: *"Gaudeixen de ple dret del benefici d'inventari, encara que no l'hagin pres, els hereus menors d'edat, tant si estan emancipats com si no ho estan, les persones posades en tutela o curatela, els hereus de confiança, les persones jurídiques de dret públic, i les fundacions i associacions declarades d'utilitat pública o d'interès social. També en gaudeixen les herències destinades a finalitats d'interès general."* Es desprèn d'aquest precepte que en determinats casos el benefici d'inventari s'atribueix legalment, sense necessitat de demanar-lo ni de fer l'inventari.⁶⁸

Respecte dels fonaments del privilegi es raona que, en relació a les persones físiques, el privilegi es basa, d'una banda, en la inexistència de plena capacitat d'obrar i, de l'altra, en el fet de tenir un encàrrec de confiança a títol d'hereu. Tocant a les persones jurídiques, aquestes han d'haver estat constituïdes legalment o arribar-se a constituir després de la mort del causant, com a requisit previ per gaudir de capacitat successòria. El fonament de la responsabilitat limitada és, llavors, l'interès general a què dediquen la seva activitat aquestes persones, i que està present tant en les persones jurídiques de Dret Públic com de Dret Privat. O la utilitat pública o social d'associacions, en el cas que el cridat a succeir sigui una associació, que també és persona jurídica de Dret Privat. En tots els casos, la responsabilitat limitada és un benefici per raó de la persona de l'hereu.⁶⁹

⁶⁸ Anna CASANOVAS MUSSONS (2003) "L'exercici de la delació: l'acceptació o la repudiació de l'herència" en Ferran BADOSA COLL (Director), Manual de Dret civil català, Ed. Marcial Pons, Madrid, p. 630.

⁶⁹ Esther ARROYO AMAYUELAS (2009) "Els efectes de l'acceptació de l'herència" en Joan EGEA i Josep FERRER (Directors), Comentari al llibre quart del Codi civil de Catalunya, Op. cit., pp. 1506 i 1507.

Especialment en la manca de plena capacitat d'obrar, els delats menors d'edat són al·ludits doblement en el precepte: per raó de la minoria i per raó de la institució de protecció a la que puguin estar sotmesos: tutela o curatela. Es tracta d'una reiteració innecessària que obliga a entendre que els sotmesos a tutela o curatela a que es refereix el precepte són persones habilitades d'edat [d'altra banda, perfectament subsumibles en el terme d'emancipats de l'article 237, apartat primer, del Codi de Família (en endavant, CF)] i incapacitades [art. 170 apartat a) i art. 237 apartat c) del CF], tal i com, això darrer, d'una manera més directa, ja afirmava l'art. 33 CS. En relació als pròdigs, el motiu pel qual gaudeixen del ple dret al benefici d'inventari ja no seria la incapacitació per manca de capacitat natural, sinó el control de l'exercici de la capacitat d'obrar per limitar el poder de disposició d'aquestes persones.⁷⁰

En el cas de les fundacions, com a persones jurídiques de Dret Privat, la Resolució de la Direcció General de Registres i del Notariat (en endavant, DGRN) de 16 de juliol de 2007 declara que l'acceptació de l'herència per una fundació s'entén sempre a benefici d'inventari, de conformitat amb l'art. 22.1 de la Llei de Fundacions, sense necessitat de cap declaració al respecte, i que en qualsevol cas pot inscriure la seva adquisició hereditària.⁷¹

6. Els requisits legals del benefici d'inventari notarial

Serà objecte d'aquest apartat l'anàlisi dels requisits que la llei estableix sempre que l'hereu tingui la voluntat d'acollir-se a aquesta modalitat d'acceptació i que, com ja és conegut, seran una excepció al compliment d'aquests requisits aquells subjectes que, de ple dret, tinguin adquirida aquesta forma d'acceptació.

⁷⁰ Esther ARROYO AMAYUELAS (2009) "Els efectes de l'acceptació de l'herència" en Joan EGEA i Josep FERRER (Directors), Comentari al llibre quart del Codi civil de Catalunya, Op. cit., p. 1507.

⁷¹ Francisco MARIÑO PARDO (2020) La aceptación a beneficio de inventario, Blog de Derecho Privado Ius Prudente. Recuperat de: <http://www.iurisprudente.com/2020/07/la-aceptacion-beneficio-de-inventario.html> [consultat el 3.12.2020].

S'ha de reconèixer que, amb caràcter prioritari, el requisit més destacat és la formació d'inventari, confeccionat aquest segons el termini i forma corresponents. A pesar d'aquest pressupòsit bàsic, serà convenient fer referència a quatre qüestions que no es poden tenir per suposades. La primera d'elles és la qüestió de la competència, que significa bàsicament que, tal i com ja s'ha expressat, el benefici d'inventari requereix de la intervenció del notari autoritzant. A més, l'apartat segon de l'art. 461-15 estableix clarament que l'inventari de l'herència s'ha de formalitzar davant de notari. Així doncs, exigeix la tramitació del corresponent expedient notarial que s'integra per un conjunt d'actes que comença amb la sol·licitud del benefici i acaba amb la conclusió del benefici d'inventari. En circumstàncies ordinàries formen part de l'expedient: a) la sol·licitud del benefici; b) l'acceptació notarial, en el seu cas, del requeriment; c) l'atorgament de l'escriptura en la que consti la manifestació del cridat referent a l'acceptació de l'herència i la seva voluntat d'acollir-se al benefici; d) la citació dels creditors i legataris; e) així com la pràctica de l'inventari. Una vegada acabat l'inventari, el notari tancarà i protocol·litzarà l'acta corresponent.⁷²

D'altra banda, la segona qüestió gira en torn a la sol·licitud, la capacitat i la legitimació. Primerament, qui vulgui utilitzar el benefici haurà de comunicar-ho al notari amb la corresponent petició de la formació de l'inventari, amb la citació dels creditors i legataris. L'article 67 de la LN estableix el següent: *"L'hereu que sol·liciti la formació d'inventari haurà de presentar el seu títol de successió hereditària i haurà d'acreditar al notari o bé comprovar aquest mitjançant informació del Registre Civil (en endavant, RC) i del Registre General d'Actes d'Última Voluntat la defunció de l'atorgant i l'existència de disposicions testamentàries."* Per tant, el requeriment del sol·licitant exigeix títol de successió hereditària, ja sigui l'acta de notorietat o el testament, una vegada acreditada la defunció del testador. A més, per a aspectes de capacitat, d'entrada, com que es tracta d'un acte no personalíssim, la sol·licitud del benefici es podrà dur a terme per mitjà de

⁷² Miguel Ángel PÉREZ ÁLVAREZ (2015) El beneficio de inventario, Ed. Aranzadi, Pamplona, pp. 39 i 40.

representant legal o voluntari amb poder exprés, a excepció dels casos en que no es tingui la lliure disposició dels béns, com succeeix en els casos de menors no emancipats, casos d'incapacitació o aquelles persones sotmeses a curatela.⁷³

Un tercer aspecte fonamental abans de tractar el requisit de la formació d'inventari és el fet de que pel gaudiment del benefici d'inventari no cal fer una declaració de voluntat d'acollir-s'hi, ni efectuar un inventari amb aquesta finalitat. D'aquesta manera, és suficient prendre un inventari en temps i forma o aprofitar-se del que hagi estat realitzat amb d'altres finalitats. De la mateixa manera, a diferència del que succeïa en l'antic CS, actualment l'acceptació no requereix anar acompanyada (ni simultàniament ni amb posterioritat) d'una declaració de l'hereu de voler acollir-se al benefici d'inventari.⁷⁴ Quarta i última objecció, aquesta derivada del redactat de l'art. 461-14 CCCat, on s'estableix que el testador no pot prohibir que l'hereu accepti l'herència mitjançant el referit benefici. S'ha d'obviar doncs que només la llei podrà privar l'hereu de gaudir del benefici, però no el causant, fet que prové de la tradició jurídica catalana.

6.1 La formació i presa d'inventari

L'inventari permet identificar i constatar l'abast qualitatiu del cabdal relict. Hauria de ser la conseqüència lògica de tota acceptació, per tal d'impedir defraudar els drets d'altres interessats en l'herència: creditors del causant i de l'herència, legataris, fideïcomissaris o persones que tenen un dret legal en la successió. Malgrat l'anterior, la finalitat més coherent de la confecció de l'inventari és la de procurar directament un benefici a l'hereu instituït, no tant per a què pugui valorar si accepta i repudia l'herència, sinó per impedir que repudï la que presenti dubtes de solvència. El benefici d'inventari permet a l'hereu evitar la confusió de patrimonis i concretar l'únic contingut amb el que

⁷³ Miguel Ángel PÉREZ ÁLVAREZ (2015) El beneficio de inventario, Op. Cit., pp. 42 a 47.

⁷⁴ Esther ARROYO AMAYUELAS (2009) "Els efectes de l'acceptació de l'herència" en Joan EGEA i Josep FERRER (Directors), Comentari al llibre quart del Codi civil de Catalunya, Op. cit., p. 1496.

haurà de fer front a les pretensions dels creditors.⁷⁵ Dels arts. 461-15 CCCat i 1013 del CCEsp es dedueix que l'inventari haurà de practicar-se complint els corresponents requisits legals. Doncs bé, a més de l'exposat en relació amb la competència notarial des de la promulgació de la LJV, l'inventari ha de formalitzar-se atenent a l'establert en ordre a les citacions, terminis i contingut.⁷⁶

Conseqüentment, els requisits associats a la formació de l'inventari notarial per a l'acceptació de l'herència segons el benefici d'inventari són els següents:

A) Termini

En relació al termini del qual disposa l'hereu per a dur a terme l'inventari dels béns i deutes de l'herència, des d'aquest mateix instant ja s'ha d'avançar que les regulacions entre dret civil comú i dret civil autonòmic no s'orienten en el mateix sentit, de manera que mentre que el CCCat disposa un termini, el CCEsp en disposa un altre de més breu.

En primer terme s'ha de recórrer a l'art. 461-15 CCCat, que és on es regula específicament la presa d'inventari. Dit això, el termini que s'estableix en aquest precepte és de sis mesos, és a dir, dins d'aquest temps s'ha de principiar i finalitzar l'inventari. L'apartat primer de l'art. 461-15 ho recull així: "*L'inventari s'ha de prendre en el termini de sis mesos a comptar del moment en què l'hereu coneix o pot conèixer raonablement la delació.*"

L'art. 461-15.1 del CCCat, amb millor criteri que el CS, precisa que el dies a quo és el moment de coneixement de la delació. Amb tot, el CCCat admet la hipòtesi del coneixement raonable o possible, mentre que l'antic CS simplement tenia en compte el moment en què tenia lloc la delació. El termini també resulta

⁷⁵ Esther ARROYO AMAYUELAS (2009) "Els efectes de l'acceptació de l'herència" en Joan EGEA i Josep FERRER (Directors), Comentari al llibre quart del Codi civil de Catalunya, Op. cit., pp. 1500 i 1501.

⁷⁶ Miguel Ángel PÉREZ ÁLVAREZ (2015) El beneficio de inventario, Op. Cit., p. 65.

modificat: és només de sis mesos, per iniciar-lo i tenir-lo acabat. L'art. 461-15.1 CCCat continua assumint el plantejament de l'art. 30.2 del CS i tampoc estableix excepcions pel cas que el testador hagi mort o hagi tingut la seva residència a l'estranger o l'hereu no resideixi en el domicili on estiguin la major part dels béns. Eren dades que, per contra, el CS encara tenia en compte a l'hora de regular l'inventari que tenia per objecte detreure la trebel·liànica i la falcídia.⁷⁷ Com veurem, el CCEsp sí que estableix aquestes excepcions al compliment del termini per a confeccionar l'inventari, tot i que és cert que el termini general per a formalitzar-lo és més breu que el contingut en la legislació civil catalana.

En aquest sentit, en la legislació civil comuna, l'art. 1014 del CCEsp afirma que l'hereu que vulgui utilitzar el benefici d'inventari haurà de comunicar-ho i demanar-ho al notari en el termini de trenta dies a comptar des del moment en que sap que és hereu. Posteriorment, l'art. 1017 confirma el termini per a dur a terme l'inventari, que començarà dins dels trenta dies següents a la citació dels creditors i legataris i es finalitzarà dins d'uns altres seixanta. L'apartat segon del citat precepte permet la possibilitat de que el notari prorrogui el termini esmentat, sense que en cap cas se superi l'any de pròrroga, sempre i quan existeixin raons de llunyania dels béns o una elevada quantia d'aquests, o bé qualsevol altra causa justa segons la qual s'entenguin insuficients els seixanta dies establerts. Per tant, en relació a l'inici: entre la data de la citació i l'assenyalada en la mateixa per començar la pràctica de l'inventari no poden passar més de trenta dies. I en relació a la conclusió: no poden passar més de seixanta dies des de que l'inventari va començar a practicar-se fins la seva terminació.⁷⁸

Segons l'afirmació anterior, l'article 1017 CCEsp estableix que: *"L'inventari s'ha de començar dins dels trenta dies següents a la citació dels creditors i legataris, i ha de*

⁷⁷ Esther ARROYO AMAYUELAS (2009) "Els efectes de l'acceptació de l'herència" en Joan EGEA i Josep FERRER (Directors), Comentari al llibre quart del Codi civil de Catalunya, Op. cit., p. 1501.

⁷⁸ Miguel Ángel PÉREZ ÁLVAREZ (2015) El beneficio de inventario, Op. Cit., p. 65.

concloure dins de seixanta dies més. Si pel fet que els béns es troben a llarga distància o són molt abundants, o per una altra causa justa, aquests seixanta dies semblen insuficients, el notari pot prorrogar aquest termini pel temps que consideri necessari, sense que pugui excedir l'any."

B) Contingut

Per entendre el contingut des de la perspectiva d'un requisit més per a la formació de l'inventari, es tractarà de comprovar quina és la manera de dur a terme un inventari correctament, és a dir, com es confecciona un inventari de tota l'herència i els elements que s'han de tenir en compte, entre altres.

Per a la regulació del contingut de l'inventari serà convenient fixar-se en l'art. 461-15.3 CCCat, el tenor literal del qual és el següent: *"En l'inventari s'han de ressenyar els béns relictos, sense que calgui valorar-los, i els deutes i les càrregues hereditaris, amb indicació de llur import."* Atès que l'inventari no té per finalitat permetre a l'hereu calcular ni detreure cap quantia per satisfer altres drets diferents dels creditors hereditaris o de l'herència, no cal valorar els béns relictos i sí, només descriure'ls. A més dels béns, s'han d'incloure els crèdits i els deutes del causant i especificar-ne l'import. No s'inventaria tot el passiu hereditari al que es refereix l'article 441-9.4 CCCat, sinó només els deutes heretats i les càrregues hereditàries. Això permetrà saber quin és el cabal hereditari net que, en el seu cas, posteriorment permetrà satisfer les llegendes i els llegats.⁷⁹

Segons el que disposa l'art. 68.2 LN, l'inventari haurà de contenir la relació dels béns del causant. Conforme l'art. 68.3 LN, el passiu haurà d'incloure la relació circumstanciada dels deutes i obligacions, així com els terminis per el seu compliment. Igualment, l'incís final de l'art. 68.2 LN estableix que *"Si per la naturalesa dels béns consideressin els interessats necessària la intervenció de pèrits per*

⁷⁹ Esther ARROYO AMAYUELAS (2009) "Els efectes de l'acceptació de l'herència" en Joan EGEA i Josep FERRER (Directors), Comentari al llibre quart del Codi civil de Catalunya, Op. cit., p. 1503.

a la seva valoració, els designarà el notari segons el que disposa la llei.”⁸⁰ Es pot entendre que formen part del cabal relict: coses en propietat, drets reals limitats, drets sobre béns immaterials, crèdits, etc. Sobre els béns mobles, han de ser descrits convenientment, sense que valgui la pràctica d’incloure’ls en una partida global.⁸¹

Dins de l’àmbit jurisprudencial, podem citar en primer lloc la STS de 7 de maig de 2014, la qual estableix de forma molt correcta el que s’ha d’incloure en l’inventari de l’herència, així com els límits per entendre exclosos determinats elements actius o passius. El supòsit de fet versa sobre una senyora que va acudir a una clínica d’intervenció estètica per operar-se i, no obtenint els resultats desitjats, va recórrer a la justícia per demandar els fills i la dona del cirurgià, una vegada aquest ja havia mort. Per tant, es tractaria d’esbrinar si la responsabilitat professional del metge s’ha d’incloure dins dels deutes hereditaris del causant. El FJ. segon estableix literalment que : *“L’article 659 del CCEsp assenyala que l’herència d’una persona compren tots els béns, drets i obligacions que no s’extingeixin per la seva mort. Com a supòsits exceptuats de transmissió per causa de mort hi ha, en principi i amb certes salvetats, els drets de caràcter públic; els personalíssims o de tal sort lligats a determinada persona per les seves qualitats, parentesc, confiança, etc. No s’hi troben, sense cap dubte, els que suposin causa de responsabilitat en que pot incórrer el difunt, en aquest cas com a professional de la medicina, degut a que no constitueix un deute, personalíssim i no transmissible als hereus.”*⁸²

Per a tenir en compte que l’inventari de l’herència ha de ser exacte i fidel, la SAP de Barcelona, de 16 de novembre de 2001 analitza si l’hereva ha efectuat una valoració fraudulenta en relació als béns hereditaris inclosos en l’inventari, disposant el següent: *“Perd el benefici d’inventari l’hereu que procedeixi fraudulentament en els pagaments i realitzacions. La sentència d’instància entén que*

⁸⁰ Miguel Ángel PÉREZ ÁLVAREZ (2015) El beneficio de inventario, Op. Cit., p. 69.

⁸¹ José Luis LACRUZ BERDEJO et al. (2007) Elementos de derecho civil V. Sucesiones, Op. cit., pp. 75 i 76.

⁸² STS, 1ª, 7.5.2014 (Id Cendoj: ES:TS:2014:1769; MP: Jose Antonio Seijas Quintana) [consultada el 7.12.2020].

l'executada ha procedit fraudulentament per no atorgar als béns de l'herència el valor real en l'inventari practicat."⁸³

Abans d'acudir a l'últim dels requisits que l'hereu ha de complir per a poder confeccionar l'inventari i acollir-se al benefici serà procedent veure les referències que conté la legislació civil comuna. Sobre això, en primer ordre s'han de considerar els termes d'inventari fidel i exacte que estableix l'art. 1013 del CCEsp, tal com segueix: "*La declaració a què es refereixen els articles anteriors no produeix cap efecte si no va precedida o seguida d'un inventari fidel i exacte de tots els béns de l'herència, fet amb les formalitats i dins dels terminis que expressen els articles següents.*" En aquest sentit, s'ha d'entendre per béns de l'herència els béns, drets i obligacions que no s'extingeixin per la mort del causant.⁸⁴ Això és degut a que, el precepte, a diferència del que disposava el CCCat, no refereix als deutes i a la seva valoració, simplement als béns hereditaris.

El sentit fidel de l'inventari resideix en el fet de contenir una relació descriptiva de tots els béns que componen el cabal relict a fi de que sigui possible la seva identificació evitant així la confusió amb d'altres similars. L'art. 1013 CCEsp no exigeix expressament que en l'inventari s'inclogui el passiu. Per això nombrosos autors han afirmat, sobre la base d'aquest precepte, que l'inventari ha de contenir només els béns, drets o accions de l'herència, sense que es pugui exigir en gravamen de l'hereu una relació del passiu. Ara bé, convindria igualment fer-hi constar els deutes del causant i les càrregues hereditàries, que conformen el passiu hereditari, doncs només així l'inventari serà complet.⁸⁵

C) La forma de l'inventari

Respecte de la forma que ha d'adoptar l'inventari del cabal relict, ja s'ha anunciat anteriorment que, per exigència de la LJV, aquesta haurà de ser

⁸³ SAP, 17ª, 16.11.2001 (Id. Cendoj: ES:APB:2001:10728; MP: Amelia Mateo Marco) [consultada el 7.12.2020].

⁸⁴ Miguel Ángel PÉREZ ÁLVAREZ (2015) El beneficio de inventario, Op. Cit., p. 68.

⁸⁵ Lucía COSTAS RODAL (2013) "De la aceptación y repudiación de la herencia" en Rodrigo BERCOVITZ RODRIGUEZ-CANO (Director), Comentarios al Código Civil, Op. Cit., p. 7313.

exclusivament la notarial, per tant, mitjançant la figura del notari com a fedatari públic. A Catalunya, tradicionalment l'inventari el realitzava el notari, que era qui donava fe dels béns que trobava a la casa i els confins territorials en què habitava el difunt. Actualment, també és el notari, però generalment a la notaria, qui fa la descripció del repertori que conforma els béns de l'herència, segons els documents aportats per l'hereu.⁸⁶

Una vegada la formació de l'inventari ha acabat, l'expedient notarial que es va iniciar amb la sol·licitud del benefici ha de concloure. Segons l'article 49.2 LN, quan *"l'expedient tingui per objecte la constatació o verificació d'un fet, la percepció del mateix, així com els seus judicis o qualificacions, el notari procedirà a estendre i autoritzar una acta"*. Per això l'article 68.4 LN disposa que una vegada finalitzat l'inventari es tancarà i protocolitzarà l'acta, salvaguardant-se en tot cas els drets dels tercers.⁸⁷ Per últim, qualsevol interessat podrà instar la impugnació dels actes que conformin l'inventari, i que es consideri que s'han practicat amb vulneració de qualsevol de les prescripcions legals que s'han esmentat per a la correcta confecció del cabal hereditari.

7. Els efectes derivats de l'herència beneficiària

És precís reconèixer que l'hereu que hagi optat per acollir-se a la modalitat d'acceptació beneficiària de l'herència quedarà vinculat per tot un seguit d'efectes que poc tenen a veure amb la modalitat d'acceptació pura i simple. Més enllà de les diferències que existeixen entre els efectes de l'acceptació d'una i altra forma, fins i tot es podrien identificar com a efectes plenament oposats.

Fonamentalment seran objecte d'anàlisi dos requisits vinculats al benefici d'inventari, segons es desprenen de l'art. 461-20 del CCCat: la separació de patrimonis i la responsabilitat limitada de l'hereu. Respecte del primer, com es

⁸⁶ Esther ARROYO AMAYUELAS (2009) "Els efectes de l'acceptació de l'herència" en Joan EGEA i Josep FERRER (Directors), Comentari al llibre quart del Codi civil de Catalunya, Op. cit., p. 1503 i 1504.

⁸⁷ Miguel Ángel PÉREZ ÁLVAREZ (2015) El beneficio de inventario, Op. Cit., p. 71.

veurà, podrem diferenciar entre el patrimoni hereditari i el personal de l'hereu, a diferència de la confusió que es produïa en l'acceptació pura i simple. Sobre el segon dels efectes, abasta principalment el fet de que el patrimoni personal de l'hereu es vegi limitat a l'hora de respondre pels deutes i càrregues hereditàries.

7.1 La separació de patrimonis

De manera més general, l'efecte de la separació de patrimonis implica la completa independència entre l'esfera jurídica del causant i la pròpia de l'hereu, tant pel que fa a les relacions jurídiques que mantenien el causant i l'hereu com respecte dels béns que integren el patrimoni d'un i altre. Jurídicament, la separació de patrimonis derivada del benefici d'inventari representa l'exclusió de l'eficàcia extintiva de la situació de confusió resultant de la reunió en una mateixa persona de les posicions jurídiques contràries de crèdit i de deute.⁸⁸

En el benefici d'inventari, la separació de patrimonis i la responsabilitat limitada –mentre dura la liquidació i, naturalment, també després– coincideixen sempre. A més, la separació no ho és només respecte de la garantia, sinó també respecte de la gestió de l'herència. L'hereu és deutor de les obligacions del causant i de les càrregues hereditàries però, per efecte de la separació, és titular de dos patrimonis que mantenen les relacions jurídiques preexistents a la mort del causant. Per això també uns i altres són independents i resten afectes a responsabilitats distintes. La separació dura tot el temps necessari perquè quedin completament pagats els deutes del causant, les càrregues i els llegats, que són a càrrec de l'herència i, mentrestant, els creditors de l'hereu no poden immiscir-se en els béns de l'herència, de la mateixa manera que els del causant no poden agredir els béns de l'hereu.⁸⁹

⁸⁸ Anna CASANOVAS MUSSONS (2003) "L'exercici de la delació: l'acceptació o la repudiació de l'herència" en Ferran BADOSA COLL (Director), Manual de Dret civil català, Op. Cit., p. 636.

⁸⁹ Esther ARROYO AMAYUELAS (2009) "Els efectes de l'acceptació de l'herència" en Joan EGEA i Josep FERRER (Directors), Comentari al llibre quart del Codi civil de Catalunya, Op. cit., pp. 1523 i 1524.

D'altra banda, respecte de l'hereu i la separació de patrimonis, LLEDÓ YAGUE afirma que davant dels demés creditors estarà en la mateixa condició que si fos un estrany.⁹⁰

Si acudim al CCCat, és el seu article 461-20 el que ens ofereix les pautes per comprendre els efectes que se'n desprenen del benefici d'inventari. Seguint dins de la separació de patrimonis, s'haurà de referir als apartats b) i c). El primer d'ells estipula literalment que: "*Subsisteixen, sense extingir-se per confusió, els drets i els crèdits de l'hereu contra l'herència, dels quals es pot fer pagament, i les obligacions de l'hereu a favor de l'herència.*" Per tant, es desprèn clarament del context d'aquest precepte que l'hereu conserva tots els drets que tingui sobre l'herència, podent cobrar-los, ja que en aquest supòsit no s'han confós els patrimonis d'ambdós subjectes, de manera que l'hereu manté separat el seu patrimoni del cabal hereditari. El segon apartat que ens incumbeix sobre la separació de patrimonis expressat a l'art. 461-20 CCCat diu que: "*Mentre no quedin completament pagats els deutes del causant i les càrregues hereditàries, no es poden confondre en perjudici dels creditors hereditaris ni de l'hereu els béns de l'herència amb els propis de l'hereu.*" És aquesta literalitat precisament la que protegeix l'hereu respecte dels deutes del causant i les càrregues hereditàries o, en definitiva, del passiu hereditari, de manera que regirà una separació de patrimonis fins que el passiu no hagi estat completament satisfet.

Per tant, l'art. 461-20 c) CCCat només indica que la confusió no pot perjudicar ni l'hereu ni els creditors del causant. O, el que és el mateix, que la separació és relativa, això és, només si hi ha perjudici. El no perjudici a l'hereu vol dir que aquest es pot oposar a que els creditors embarguin els seus béns propis enlloc dels hereditaris i oposar-se igualment a la pretensió de compensació del crèdit d'un tercer contra el difunt i el que l'hereu té amb aquest mateix creditor. Respecte de l'apartat b) del mateix precepte, efectivament, entre els deutes que subsisteixen com a efecte de la no confusió s'inclouen els que tingués el causant

⁹⁰ Francisco LLEDÓ YAGÜE et al. (2017) Derecho sucesorio. La sucesión mortis causa: Aceptación y repudiación de la herencia, Op. cit., p. 90.

en front de l'hereu. L'hereu es pot fer pagament dels dits crèdits amb els diners que trobi a l'herència o fins i tot amb el producte dels béns hereditaris i s'entén que també pot adjudicar-se'ls en pagament.⁹¹

Sobre el que s'han mencionat anteriorment, i prenent com a referència l'Acte Resolutori de l'Audiència Provincial de Barcelona (en endavant, AAB), de 28 d'octubre de 2002, es veurà quin és el principal efecte de la separació de patrimonis a disposició de l'hereu. Primerament, el FJ cinquè, el que fa és reconèixer les despeses del mencionat procediment jurisdiccional com a càrregues hereditàries, establint el següent: *“Però si litiga en defensa de l'acerb hereditari, les costes d'aquests procediments són càrregues hereditàries. S'ha d'afegir que segons la millor doctrina la llei no limita la duració del benefici d'inventari i mentre no s'hagin pagat tots les creditors hereditaris s'ha de perpetuar tal benefici.”* El mateix AAB, sobre la separació de patrimonis, estipula en el seu FJ setè que: *Els béns de l'herència del difunt són privatis dels germans i apel·lants i, al sostenir-se la virtualitat de la separació de patrimonis, la conclusió que s'imposa és que no poden ser embargats per a respondre de les càrregues de l'herència acceptada a benefici d'inventari.”*⁹²

7.2 La limitació de la responsabilitat de l'hereu

La primera impressió sobre aquest segon efecte de l'acceptació beneficiària de l'herència es troba a l'art. 461-20 a) CCCat, on es recull la limitació de la responsabilitat de l'hereu com a un dels efectes de la següent forma: *“L'hereu no respon de les obligacions del causant ni de les càrregues hereditàries amb els béns propis, sinó únicament amb els béns de l'herència.”* D'aquesta manera, el contingut mencionat ja exclou d'entrada el compromís del patrimoni personal de l'hereu respecte del pagament dels deutes i les càrregues hereditàries, en virtut d'una

⁹¹ Esther ARROYO AMAYUELAS (2009) “Els efectes de l'acceptació de l'herència” en Joan EGEA i Josep FERRER (Directors), Comentari al llibre quart del Codi civil de Catalunya, Op. cit., p. 1524.

⁹² AAP, 11^a, 28.10.2002 (Id. Cendoj: ES:AP B:2002:2129A; MP: Elena Sellart Ollearis) [consultat el 20.12.2020].

limitació de la seva responsabilitat, contràriament al que passava quan l'hereu acceptava de forma pura i simple.

Considerant l'anterior, l'hereu que s'hagués acollit al benefici d'inventari respondrà només amb els béns del cabal relicte dels deutes del causant i càrregues de l'herència, en cas de que n'hi hagués. Els deutes del causant i les càrregues de l'herència es satisfaran exclusivament fins a on arribi el cabal relicte, que suposa el límit de la responsabilitat de l'hereu.⁹³

L'hereu respon, doncs, amb els béns hereditaris i fins on arribi el seu valor en venda (*pro viribus hereditatis*). Com a regla general, l'article 427-39.1 CCCat estableix que aquesta responsabilitat *intra vires* té una garantia *pro viribus hereditatis*. Doncs bé, el benefici d'inventari transforma en garantia *cum viribus* la responsabilitat *intra vires* i, per tant, permet el finançament i l'execució dels llegats amb els béns de l'herència, amb total exclusió dels béns de l'hereu.⁹⁴

Així doncs, el cridat que s'ha servit del benefici: en quan a hereu, resulta obligat per les càrregues de l'herència; però, en quan a hereu beneficiari, respon de forma limitada. I es tracta d'una limitació que actua, sens dubte, en front de creditors i legataris.⁹⁵

Evidentment, el mateix efecte es suscita en el marc de la regulació civil comuna, tal i com s'observarà immediatament. Així doncs, la concreció de la limitació de la responsabilitat de l'hereu beneficiari pot plantejar algun dubte. D'entrada, el que resulta indubitat és que l'article 1023.1 del CCEsp circumscriu la responsabilitat de l'hereu beneficiari amb referència a l'abast dels béns hereditaris. Llavors, si es tracta de deutes del causant, l'execució només podrà recaure sobre els béns hereditaris sense afectar als que fossin propietat de l'hereu per un altre concepte. Tractant-se doncs de deutes del causant, l'hereu

⁹³ Lucía COSTAS RODAL (2013) "De la aceptación y repudiación de la herencia" en Rodrigo BERCOVITZ RODRIGUEZ-CANO (Director), Comentarios al Código Civil, Op. Cit., p. 7372.

⁹⁴ Esther ARROYO AMAYUELAS (2009) "Els efectes de l'acceptació de l'herència" en Joan EGEA i Josep FERRER (Directors), Comentari al llibre quart del Codi civil de Catalunya, Op. cit., p. 1525.

⁹⁵ Miguel Ángel PÉREZ ÁLVAREZ (2015) El beneficio de inventario, Op. Cit., p. 31.

beneficiari pot, per exemple: oposar-se a l'embarg dels seus propis béns, sol·licitar la seva nul·litat o, en el seu cas, impugnar-lo exercitant la terceria de domini.⁹⁶ Seguint el fil de la referència immediatament anterior, s'evidencia que el CCEsp, com era d'esperar, regula de la mateixa manera l'efecte de la limitació de la responsabilitat, establint el seu art. 1023.1 la següent disposició : *“L'hereu no queda obligat a pagar els deutes i demás càrregues de l'herència sinó fins a on arribin els béns de la mateixa”*.

Per a la millor comprensió d'aquest segon efecte referit a la limitació de la responsabilitat de l'hereu, si es fixa l'atenció en l'Auto de l'Audiència Provincial de Barcelona (en endavant, AAP), de 30 de juny de 2014, es veurà que descriu amb precisió el contingut més rellevant del requisit esmentat. En aquest supòsit es tracta d'una hereva que, trobant-se immersa en un procés jurisdiccional com a causa de la successió de la seva mare, l'AAP de Barcelona, en el seu FJ tercer, motiva els fonaments de dret de la següent manera: *“El que hem de determinar són els efectes que produeix l'acceptació de l'herència de la part processal difunta a benefici d'inventari per part del seu hereu en relació a les costes del procés. En definitiva, el jutge a quo es nega a prendre en consideració els efectes que conforme a l'art. 1010 i següents del CCEsp produeix l'acceptació de l'herència a benefici d'inventari. Hem de destacar en aquest sentit que l'executada compareix en el procés del que porta causa d'aquesta execució precisament en la seva qualitat d'hereva de la seva mare, i no a títol personal o autònom. I si compareix com a hereva ho farà amb les característiques que li són pròpies a aquesta qualitat, i en el cas concret venen directament derivades de la seva acceptació a benefici d'inventari.”* Dit l'anterior, l'AAP de Barcelona explica què s'entén per la limitació de la responsabilitat de l'hereu, en base al mencionat article 1023.1 CCEsp: *“Els termes de la norma són d'una claredat meridiana i la seva interpretació condueix a la revocació de la resolució recorreguda. La aquí executada ha optat per acceptar l'herència de la seva mare en els*

⁹⁶ *Ibidem*, p. 32

termes exposats, i conseqüència d'això és que només l'herència respon de les costes causades en el plet en el que la causant va ser part."⁹⁷

Respecte de l'administració de l'herència beneficiària, ja és sabut que serà l'hereu qui, en virtut de l'article 461-21.1 CCCat, en pregui possessió i l'administri. Així doncs, tal i com s'ha destacat en línies anteriors, l'ordre de pagaments per a l'acceptació de l'herència a benefici d'inventari ha de ser el que segueix: primer de tot s'hauran de satisfer els crèdits coneguts contrets durant la vida del causant i en segon ordre es lliuraran i compliran els llegats (art. 461-21.2 CCCat). Segons la Sentència de l'Audiència Provincial de Girona (en endavant, SAPG) de 10 d'octubre de 2003, FJ tercer, "*L'hereu administrador té legitimació activa i passiva per demandar i ser demandat, vendre béns per poder pagar els creditors i realitzar qualsevol acte i negoci inherent a la seva facultat de disposició*". Són operacions que l'article 461-21 CCCat englobaria sota l'expressió administració que, per contra, no equivaldria a procurar la productivitat dels béns o augmentar el seu valor.⁹⁸

Per últim, és important saber fins a quin moment es despleguen els efectes del benefici d'inventari. En aquest sentit, l'art. 1032, paràgraf primer, del CCEsp disposa el següent: "*Pagats els creditors i els legataris, quedarà l'hereu en el ple gaudiment del romanent de l'herència*". L'anterior sens perjudici de que, al cessar la situació de separació patrimonial i en virtut de l'article 1911 CCEsp, l'hereu passi a respondre en front dels seus creditors particulars també amb els béns integrats amb el romanent. I sens perjudici, així mateix, de que respecte dels citats béns pugui jugar la retenció o embarg que haguessin sol·licitat en virtut de l'article 1034 CCEsp els creditors particulars de l'hereu.⁹⁹

⁹⁷ AAP, 4^a, 30.06.2014 (Id. Cendoj; ES:APB:2004:3157A; MP: Vicente Conca Pérez) [consultada el 24.12.2020].

⁹⁸ Esther ARROYO AMAYUELAS (2009) "Els efectes de l'acceptació de l'herència" en Joan EGEA i Josep FERRER (Directors), Comentari al llibre quart del Codi civil de Catalunya, Op. cit., p. 1526.

⁹⁹ Miguel Ángel PÉREZ ÁLVAREZ (2015) El beneficio de inventario, Op. Cit., p. 83.

8. Els supòsits de pèrdua del benefici

Una vegada l'hereu ha obtingut el benefici d'inventari, aquest no té caràcter irrevocable, ja que es preveuen alguns supòsits concrets en els que el mencionat benefici es pugui revocar, per causa sempre imputable al propi hereu.

Per tant, sigui quina sigui la causa que el motivi, l'hereu que perdi el benefici del que ja gaudia quedarà obligat al pagament de les càrregues hereditàries amb els seus propis béns; es confondran en el seu perjudici els seus béns particulars amb els que pertanyien al cabal hereditari; i no podrà fer valer els drets i accions que tingués contra l'herència.¹⁰⁰ Dit d'una altra forma, la responsabilitat passa a esdevenir *ultra vires hereditatis*, enlloc de mantenir-se la responsabilitat *intra vires*.

Sobre l'aspecte de la pèrdua del benefici d'inventari s'ha de reconèixer que el CCEsp regula molt més a fons aquesta qüestió, fet que és discrepant en la legislació civil catalana, ja que la darrera hi dedica simplement una menció. D'una banda, el CCCat, en el seu precepte 461-21, apartat cinquè, estableix el següent: "*L'hereu que actua fraudulentament en els pagaments i realitzacions de béns i, en general, en l'administració de l'herència beneficiària perd el benefici d'inventari.*" Així doncs, el CCCat opta per normativitzar aquesta pèrdua del benefici dins un apartat de l'art. dedicat a la regulació de l'administració de l'herència beneficiària. El frau pressuposa mala fe o dol, és a dir, la intenció de perjudicar, encara que l'acte sigui legal o legitimat per l'art. 461-21.2 CCCat. Implica valorar una conducta subjectiva de l'individu que no sempre serà fàcil de provar. Però, per si sol, el perjudici no és causa de pèrdua del benefici. No sembla que dins del concepte estricte de frau hagi de tenir cabuda la conducta greument negligent.¹⁰¹

¹⁰⁰ Miguel Ángel PÉREZ ÁLVAREZ (2015) El beneficio de inventario, Op. Cit., p. 83.

¹⁰¹ Esther ARROYO AMAYUELAS (2009) "Els efectes de l'acceptació de l'herència" en Joan EGEA i Josep FERRER (Directors), Comentari al llibre quart del Codi civil de Catalunya, Op. cit., p. 1529.

Si s'enfoca més l'atenció cap a la legislació civil comuna, el CCEsp regula més profundament la qüestió de la pèrdua del benefici per part de l'hereu, principalment per dos supòsits reconeguts a l'article 1024, el qual estipula el següent: *“L'hereu perd el benefici d'inventari: 1r. Si a posta deixa d'incloure en l'inventari algun dels béns, drets o accions de l'herència. 2n. Si abans de completar el pagament dels deutes i llegats aliena béns de l'herència sense autorització de tots els interessats, o no dona al preu del que s'ha venut l'aplicació determinada quan se li va concedir l'autorització”*. El primer dels supòsits té a veure amb la confecció d'un inventari fidel i exacte de tots els béns del cabal hereditari. A més, pel Tribunal Suprem s'exigeix una actuació maliciosa de l'hereu amb el propòsit de lucrar-se o de perjudicar els interessats en la successió. Per el segon supòsit, la sanció troba la seva justificació en el fet d'estar tots els béns hereditaris afectats a la satisfacció dels creditors i legataris. És per això que, amb la finalitat de no perdre el benefici, s'exigeixi a l'hereu que compti amb autorització respecte de l'acte d'alienació i del destí que s'aplicarà al preu que se n'obtingui.¹⁰²

Sobre la interpretació del precepte que s'acaba de comentar, la STS de 28 de gener de 2011, en el seu FJ segon, es marca l'abastament del concepte de benefici d'inventari, així com la definició i els límits de la pèrdua del citat benefici. Resol literalment d'aquesta forma: *“La llei posa a disposició del cridat a l'herència el benefici d'inventari perquè pugui adquirir-la separada del seu patrimoni, fins que s'hagin pagat tots els creditors i legataris. La seva funció essencial no és altra que limitar la responsabilitat de l'hereu al valor de l'actiu hereditari. Per això, l'efecte bàsic és la no confusió de patrimonis de l'hereu i del causant, quedant l'herència en administració fins que resultin pagats els creditors i legataris. És per aquest motiu que es perd el benefici d'inventari si es realitza algun acte dolós o culpós d'alienació de béns hereditaris, conforme a l'art. 1024.2 CCEsp, degudament interpretat; és a dir, es tracta d'una alienació irregular, anòmala; es tracta d'una alienació que és vàlida però que entranya una irregularitat que se sanciona amb la pèrdua del benefici d'inventari”*. Per tant, aquesta resolució determina el pressupòsit que l'hereu ha de complir per a considerar-se que està actuant en perjudici dels demés implicats en la successió,

¹⁰² Miguel Ángel PÉREZ ÁLVAREZ (2015) El beneficio de inventario, Op. Cit., pp. 91 i 94.

evitant la satisfacció de les obligacions que li són pròpies segons la seva condició. A més, el TS afegeix que: *“Els casos de pèrdua de benefici d’inventari que enumera l’art. 1024 CCEsp són numerus clausus i de interpretació restrictiva com tots els preceptes sancionadors.”*¹⁰³

Una segona resolució judicial que és molt útil per a definir el concepte i comprendre què engloba la pèrdua del benefici és la Sentència de l’Audiència Provincial de Barcelona (en endavant, SAPB), de 20 de desembre de 2013, FJ primer, on es reconeix l’anomenada pèrdua del benefici primordialment en base al CCCat, a diferència de l’altra resolució que s’acaba de comentar. Abans de res, la sentència ens marca l’efecte que produeix la pèrdua del benefici: Quan l’hereu perd el benefici d’inventari, conserva la condició d’hereu, perquè l’acceptació és irrevocable, una vegada efectuada i independentment de la responsabilitat que se’n derivi. *“L’únic efecte de la pèrdua del benefici d’inventari és el canvi de la responsabilitat davant els creditors de l’herència, que passa a ser pura i simple”*. Tot seguit, enumera dos supòsits reconeguts pel CCCat que ocasionen la referida pèrdua: *“Les causes de pèrdua del benefici d’inventari son, entre altres, l’incompliment dels requisits de temps i forma, de manera que si l’hereu no realitza l’inventari d’acord amb els requisits i la forma exigits per l’art. 461-15 CCCat, es considera que no existeix inventari i, per tant, es perd el benefici. La mateixa conseqüència produeix el fet de que l’hereu no efectui l’inventari en els termes establerts. La responsabilitat de l’hereu es converteix, en conseqüència, en pura i simple. Així, l’art. 461-15.1 CCCat estableix que l’inventari s’ha de prendre en el termini de sis mesos a comptar del moment en què l’hereu coneix o pot conèixer raonablement la delació.”* En el cas concret que referia la sentència, finalment el TS va resoldre en el sentit de retirar el benefici d’inventari a l’hereu per incompliment d’alguns dels requisits que li eren propis: *“En el cas, l’inventari es va prendre per el mandat en escriptura de 27 de maig de 2010, transcorreguts més de 6 mesos des de la defunció del causant (17 de juliol de 2009) i de la data en que consta fefaentment que la coneix (29 d’octubre de 2009) pel que la conseqüència de no complir el termini és que el*

¹⁰³ STS, 1ª, 28.1.2011 (Id. Cendoj: ES:TS:2011:225; MP: Xavier O’Callaghan Muñoz) [consultada el 30.12.2020].

demandat va acceptar l'herència de forma pura i simple, conforme a allò establert a l'article 461-17 CCCat i, per tant, ha de respondre dels deutes de l'herència."¹⁰⁴

¹⁰⁴ SAP, 13^a, 20.12.2013 (Id Cendoj: ES:APB:2013:16023; MP: Isabel Carriedo Mompin) [consultada el 30.12.2020].

CONCLUSIONS

1. En el nostre ordenament jurídic predomina fonamentalment el sistema de successió en la persona procedent de l'antic Dret Romà, no pas el sistema de successió en els béns, de manera que l'hereu es subrogarà personalment en la posició del causant, responent de tots els deutes successoris i produint-se una confusió de patrimonis entre ambdós subjectes, per tant, la responsabilitat serà *ultra vires hereditatis*.
2. Tradicionalment s'ha de referir a dos models clàssics d'acceptació de l'herència. Per una banda, l'acceptació en la forma pura i simple i, per altra, l'acceptació a benefici d'inventari. No s'ha d'oblidar que el cridat en la delació, de forma totalment lliure, compta igualment amb la possibilitat de rebutjar l'herència que li ha estat deferida.
3. Quan la persona cridada té la voluntat d'acceptar l'herència, si aquesta ha estat acceptada pura i simplement, la responsabilitat de l'hereu serà *ultra vires hereditatis*. En canvi, si l'hereu accepta l'herència a benefici d'inventari, la seva responsabilitat esdevindrà llavors *intra vires hereditatis*.
4. La responsabilitat *ultra vires*, per a la modalitat d'acceptació pura i simple, significa que l'hereu respon dels deutes del causant i de les càrregues hereditàries, no només amb l'actiu hereditari, també amb el seu patrimoni personal de forma il·limitada, de manera que tindrà lloc l'anomenada confusió dels patrimonis del causant i de la persona hereva, produint-se igualment una confusió d'obligacions que recauran únicament en la figura de l'hereu.
5. Per a reconèixer les obligacions que determina la responsabilitat *ultra vires* en l'acceptació pura i simple s'ha de tenir en compte el significat dels deutes del causant i de les càrregues de l'herència. Els primers són tots els deutes que, contrets durant la vida del causant i no extingits en

virtut de la successió, han estat deferits a l'hereu de la mateixa manera que l'actiu hereditari. Les càrregues hereditàries, en canvi, són totes les despeses que s'originen per raó de la successió i que no existien en la vida del causant, com ara les despeses de darrera malaltia o enterrament.

6. La responsabilitat *intra vires hereditatis*, per a la modalitat d'acceptació de l'herència a benefici d'inventari, implica la limitació de la responsabilitat de l'hereu en relació al passiu hereditari. Els efectes propis d'aquesta acceptació resideixen en la separació entre els respectius patrimonis del causant i de l'hereu, de manera que, mentre no quedin satisfets tots els crèdits i llegats, regirà una completa independència entre els dos patrimonis esmentats. En relació a la limitació de la responsabilitat de l'hereu, s'ha d'afirmar que aquest no queda obligat a respondre dels deutes i càrregues de l'herència amb els seus béns propis, sinó únicament amb els béns de l'herència.
7. Evidentment, quan l'hereu es vulgui acollir al benefici d'inventari, no ho podrà fer de forma lliure ni per pròpia iniciativa, és més, s'estableixen legalment uns requisits que s'han de satisfer per a poder gaudir del citat benefici. És per aquest motiu que s'ha de tenir present la confecció d'un inventari fidel i exacte dels béns i drets de l'herència, sense que calgui valorar-los, i els deutes i càrregues hereditàries, amb indicació del seu l'import. A més, aquest inventari s'ha de prendre dins el termini màxim de sis mesos a comptar des que l'hereu coneix la delació i en la forma preestablerta, que en aquest supòsit ja es coneix que és la notarial, per imperatiu legal de la Llei de Jurisdicció Voluntària.
8. En conseqüència, assentat l'anterior, és una conclusió lògica afirmar que l'acceptació a benefici d'inventari constitueix una solució vàlida a la ingent problemàtica que arrossega la nostra societat des de fa molt temps enrere, relacionada amb la responsabilitat personal i il·limitada a la que havia de fer front l'hereu, tristament convertit en deutor insolvent i que,

en múltiples supòsits, obligava a una repudiació de l'herència que havia estat deferida pels seus propis progenitors, familiars, o persones més properes. Així doncs, amb el benefici d'inventari, seran única i exclusivament els béns relictos els que quedaran compromesos al pagament del passiu hereditari, limitant la responsabilitat de l'hereu.

9. Tot i l'anterior, ja s'ha constatat que el benefici d'inventari no és la solució definitiva a la responsabilitat limitada, no almenys mentre continuï mancant una legislació garant que ofereixi protecció real a l'hereu. En aquest sentit, el compliment dels requisits que s'estableixen perquè l'hereu es pugui acollir al benefici continuen essent una càrrega addicional i cal una simplificació dels requisits. Un bon exemple de simplificació és el que recull el CCCat, quan estipula que no és necessari que l'hereu sol·liciti de forma expressa la voluntat d'acollir-s'hi, ni efectuar un inventari amb aquesta finalitat. Així mateix, tal com ressalta la Ordre del Ministeri de Justícia de 4 de febrer de 2019, continua essent majoritària l'acceptació pura i simple de l'herència i, a més, en els últims anys s'han incrementat el nombre d'herències danyoses, és a dir, amb més passiu que actiu.

10. Una darrera conclusió no pot ésser altra que la reivindicació de l'establiment del benefici d'inventari per defecte o com a opció preferent, per damunt de l'acceptació pura i simple, encara que no s'hagi pres inventari, garantint així la salvaguarda del patrimoni privatiu de la persona hereva en tots els casos, model successori que ja s'ha determinat en el Dret Civil dels territoris d'Aragó, Navarra i País Basc.

BIBLIOGRAFIA I WEBGRAFIA

- ALBALADEJO GARCIA, Manuel (1967) “La responsabilidad de los herederos por deudas del causante”, Anuario de Derecho Civil, ISSN 0210-301X, Vol. 20, N° 3, 1967.
- ARROYO AMAYUELAS, Esther (2009) “Els efectes de l’acceptació de l’herència” en Joan EGEA i Josep FERRER (Directors), Comentari al llibre quart del Codi civil de Catalunya, Ed. Atelier, Barcelona.
- BOTÍA VALVERDE, Antonio (2012) “El beneficio de inventario notarial”, Notarios y Registradores. Recuperat de: <https://www.notariosyregistradores.com/doctrina/ARTICULOS/2012-particion-beneficio-inventario.htm>
- BOTÍA VALVERDE, Antonio (2016) Beneficio de inventario y jurisdicción voluntaria. Notarios y registradores. Recuperat de: <https://www.notariosyregistradores.com/web/secciones/doctrina/articulos-doctrina/aceptacion-a-beneficio-de-inventario-y-jurisdiccion-voluntaria/>
- CASANOVAS MUSSONS, Anna (2009) “L’acceptació i la repudiació de l’herència” en Joan EGEA i Josep FERRER (Directors), Comentari al llibre quart del Codi civil de Catalunya, Ed. Atelier, Barcelona.

- CASANOVAS MUSSONS, Anna (2008) L'acceptació i la repudiació. El règim d'adquisició de l'herència. Ponència a les XV Jornades de Dret Català a Tossa.
- COSTAS RODAL, Lucía (2013) "De la aceptación y repudiación de la herencia" en Rodrigo BERCOVITZ RODRIGUEZ-CANO (Director), Comentarios al Código Civil, Ed. Tirant Lo Blanc, Valencia.
- GARCÍA GOLDAR, Monica (2019) "La responsabilidad del heredero por deudas sucesorias en el Código Civil Español y en los derechos autonómicos", Rev. Boliv. De Derecho, N° 28, julio 2019, ISSN: 2070-8157.
- LACRUZ BERDEJO et al., José Luís (2007) Elementos de derecho civil V. Sucesiones, Ed. Dykinson, Madrid.
- LLEDÓ YAGÜE et al., Francisco (2017) Derecho sucesorio. La sucesión mortis causa: Aceptación y repudiación de la herencia, Ed. Dykinson, Madrid.
- LORA-TAMAYO RODRÍGUEZ, Isidoro (2016) Aspectos notariales del beneficio de inventario. Revista El Notario del Siglo XXI, n° 65 de enero-febrero.
- MARIÑO PARDO, Francisco (2020) La aceptación a beneficio de inventario, Blog de Derecho Privado Ius Prudente. Recuperat de: <http://www.iurisprudente.com/2020/07/la-aceptacion-beneficio-de-inventario.html>

- OBARRIO MORENO, Juan Alfredo (2006) Beneficium Inventarii: origen, pervivencia y recepción en el sistema jurídico español, Ed. Edisofer, Madrid, pp. 17 a 22.
- PEÑA BERNALDO DE QUIRÓS, Manuel (2006) La herencia y las deudas del causante, Ed. Comares, Granada, p. 27.
- PÉREZ ÁLVAREZ, Miguel Ángel (2015) El beneficio de inventario, Ed. Aranzadi, Pamplona, pp. 39 i 40.
- PITA BRONCANO, Carmen Piedad (2013) La preferencia de los acreedores del causante, Ed. Dykinson, Madrid.
- POU AMPUERO, Felipe (2019) “¿Qué es el inventario sucesorio?”, Notarios en Red. Recuperat de: <https://www.notariosenred.com/2019/11/que-es-el-inventario-sucesorio/>
- PUIG BRUTAU, José (1990) Fundamentos de Derecho Civil, Ed. Bosch Casa Editorial, Barcelona.
- ROSALES DE SALAMANCA RODRÍGUEZ, Francisco (2014) La aceptación de la herencia a beneficio de inventario. Recuperat de: <https://www.notariofranciscorosales.com/la-aceptacion-de-la-herencia-a-beneficio-de-inventario/>
- SCHULZ (1951) Classical Roman Law, Ed. Oxford, Barcelona.
- VILLÓ TRAVÉ, Cristina (2015) La responsabilidad por el pago de las deudas hereditarias en el derecho civil de Cataluña, Tesis Doctoral, Universitat Rovira i Virgili, pp. 44 i 45.

LEGISLACIÓ UTILITZADA

- Decreto de 8 de febrero de 1946 por el que se aprueba la nueva redacción oficial de la Ley Hipotecaria (BOE nº 58; de 27.2.1946).
- Llei 10/2008, de 10 de juliol, del llibre quart del Codi Civil de Catalunya, relatiu a les successions (DOGC nº 10; de 17.7.2008).
- Llei 15/2015, de 2 de juliol, de Jurisdicció Voluntària (BOE nº 158; de 3.7.2015).
- Llei del Notariat de 28 de maig de 1862 (BOE nº 149; de 29.5.1862).
- Llei 58/2003, de 17 de desembre, General Tributaria (BOE nº 302; de 18.12.2003).
- Llei 50/2002, de 26 de diciembre, de Fundaciones (BOE nº 310; de 27.12.2002).
- Llei 29/1987, de 18 de desembre, de l'Impost sobre Successions i Donacions (BOE nº 303; de 19.12.1987).
- Llei 40/1991, de 30 de desembre. Codi de Successions per causa de mort en el Dret Civil de Catalunya (BOE nº 50; de 27.2.1992) (Disposició actualment derogada).
- Reial Decret de 24 de juliol de 1889, per el que es publica el Codi Civil (BOE nº 206; de 25.7.1889).

JURISPRUDÈNCIA UTILITZADA

- AAP, 11^a, 28.10.2002 (Id. Cendoj: ES:AP B:2002:2129A; MP: Elena Sellart Ollearis).
- AAP, 4^a, 30.06.2014 (Id. Cendoj: ES:APB:2004:3157A; MP: Vicente Conca Pérez).
- SAP Madrid, Civil Sec. 21, 4.6.2013 (Ar. 51; MP: Ramon Belo González).
- SAP Cadis, 1^a, 28.11.2016 (Ar. 51; MP: Maria del Carmen Gonzalez Castrillon).
- SAP, 17^a, 16.11.2001 (Id. Cendoj: ES:APB:2001:10728; MP: Amelia Mateo Marco).
- SAP, 13^a, 20.12.2013 (Id Cendoj: ES:APB:2013:16023; MP: Isabel Carriedo Mompin).
- STS, 1^a, 21.4.1997 (Ar. 51; MP: Alfonso Villagómez Rodil).
- STS, 1^a, 14.11.2018 (CGPJ. 51; MP: Francisco Javier Arroyo Fiestas).
- STS, 1^a, 21.6.2012 (Ar. 51; MP: Ángel Aguallo Avilés).
- STS, 1^a, 7.5.2014 (Id Cendoj: ES:TS:2014:1769; MP: Jose Antonio Seijas Quintana).
- STS, 1^a, 28.1.2011 (Id. Cendoj: ES:TS:2011:225; MP: Xavier O'Callaghan Muñoz).